

De Moeial

Studententijdschrift van de Vrije Universiteit Brussel in samenwerking met BSG, Studiekring Vrij onderzoek en Dienst Cultuur

16de jaargang - nummer 3 - 2 november 1998

TerminatorGen-technologie:

De privatisering van al wat leeft

"The European Directive that will make it possible genetically to manipulate living organisms will hand control over the genetic heritage of humans, animals and plants to the few industries rich enough to buy the patents, thereby effectively transforming life itself into a commodity to be altered on the whim of partisan commercial interests."

Dario Fo, Nobel Laureaat

Zoals beloofd in vorige aflevering volgt nu de tweede etappe van onze reis in de wonderde wereld van de biotechnologie. Omdat we in dit artikel een algemeen overzicht en een bredere achtergrond van de patenteringsproblematiek geven, zullen een aantal zaken die in de Hsland-episode reeds vermeld zijn, herhaald worden. Herhaling hoeft niet noodzakelijk saai te zijn want, zoals onze goede vriend Horatius vaak zei, bis repetita placent.

De biotechnologie staat de laatste tijd volop in de belangstelling. Bijna wekelijks melden trotse Wetenschappers uit binnen- en buitenland de ontdekking van alweer een nieuw gen, verantwoordelijk voor epilepsie, zwaarlijvigheid, borstkanker en andere ziektes van Parkinson. Als we geduldig zijn en voldoende investeren in het wetenschappelijk onderzoek is een spoedige oplossing voor deze gevreesde plagen niet langer ondenkbaar. Ook de schaduwzijden van deze wonderbaarlijke technologie komen zo nu en dan in de media aan bod. Iedereen herinnert zich wel de spectaculaire foto's van de muis met het menselijke oor of nog recentere de beelden van Dolly & Polly, onze viervoetige klonen, die de hele wereld zijn rondgegaan, en die vragen omtrent de ethische dimensie van genetische manipulatie hebben opgeroepen. De consumentenorganisaties zijn verontwaardigd want er bestaat absoluut geen duidelijkheid over de mogelijke impact op gezondheid en milieu van de zogenaamde transgene planten, die in een of andere vorm op het bord van de argeleze consument belanden. Hebben de mensen het recht te weten wat er op hun bord beland of moeten ze maar eten wat de pot schaft? Moet, met andere woorden, de aanwezigheid van transgene substanties duidelijk op de etiketten van de conservenblikken vermeld worden of niet? Of is dit, zoals sommige bedrijven beweren pure concurrentie-valsing? Slechts zeer zelden wordt een andere, eveneens bijzonder verontrustende ontwikkeling onder de aandacht van de publieke opinie gebracht, namelijk de polemiek rond de eigendomsrechten op deze biotechnologische technieken en de

resultaten ervan: de patentering van levende wezens. Zowel voor de gezondheidszorg en de landbouw, hier bij ons als in de ontwikkelingslanden, zouden de consequenties hiervan rampzalig kunnen zijn, als het roer niet tijdig omgeslagen wordt. Lees en huiver! **Het Leven Als Koopwaar**

Het belang van de biotechnologie is natuurlijk de investeerders en multinationalen ondernemingen niet ontgaan. Kleine biotechbedrijfsjes, zoals bijvoorbeeld ons volkseigen Plant Genetic Systems uit Gent, worden voor groot geld aan grote bedrijven uit de (agro)chemie verkocht. Op wereldvlak valt er trouwens de laatste jaren een samensmelting van de zaaigoedproducenten en de groten uit de chemie te signaleren. Slechts een handvol ondernemingen controleert vandaag binnen éénzelfde bedrijvengroep chemie, agrochemie, farmacie en zaai goedproductie, niet toevallig sectoren waarin de biotechnologie een steeds belangrijker rol speelt. Onder druk van deze conglomeraten hebben de Amerikaanse, Japanse en Australische autoriteiten ondertussen hun wetgeving aangepast, om het patenteren van levend materiaal, dit wil zeggen genen en cellen van plant, dier en mens (!) en zelfs genetisch gemanipuleerde planten en dieren in hun geheel mogelijk te maken. Niet toevallig valt de fusiegolf (1995-1996) in de biotechnologie samen met het opruimen van de laatste

juridische obstakels die het patenteren van biologisch materiaal konden belemmeren. Sindsdien zijn er honderden genen, cellen en planten gebreveteerd en verscheidene honderden aanvragen zijn in behandeling. Het onderzoek naar lukratieve genensequenties wordt vaak aan universiteiten en in KMO's

uit de biotech sector verricht en de resultaten worden daarna voor veel geld aan multinationals doorverkocht. Toen wetenschappers aan de Amerikaanse Rockefeller Universiteit in 1994 een 'zwaarlijvigheidsgen' ontdekten, verkochten zij de licentie op hun patent aan Amgen voor een slordige 65 miljoen\$. Het Duitse Boehringer Ingelheim telde 64,5 miljoen\$ neer voor een licentie op het asma-gen en Bayer had 71 miljoen\$ veil voor licenties op genensequenties met betrekking tot astma, zwaarlijvigheid en osteoporosis. Het bedrijf Human Genome Sciences is eigenaar van octrooien op maar liefst 250 menselijke genen en bijhorende proteïnen. De manier waarop deze bedrijven soms de hand op genetisch materiaal weten te leggen is op zijn minst onorthodox te noemen (waarschijnlijk is dat de reden waarom grote, bekende ondernemingen, zulke taken in onderaanneming laten uitvoeren). Dokters kunnen bijvoorbeeld zonder medeweten van de patiënt diens genetisch materiaal of diens cellen breveteren (hierover zijn in de V.S. reeds processen gaande!), in Europa is dit verboden). Landen met een weer-

spanning bevolking kunnen in sommige gevallen die plannen dwarsbomen (zie vorige Moeial). Het is daarom veel gemakkelijker om naar de ontwikkelingslanden te trekken en daar massaal genen te 'oogsten'. Een bekend geval is dat van een eiland ergens in de Stille Oceaan, een eiland, waar een groot deel van de bevolking lijdt aan een vorm van astma. Daar wordt binnen enkele maanden een contingent wetenschappers gedropt om in opdracht van een farmaceutisch bedrijf bloed- en weefselstalen van de inwoners te verzamelen. De 'auteursrechten' op hun genetisch patrimonium worden dan het exclusief bezit van een biotech bedrijf. Ook plantenrassen, met bijzondere medicinale eigenschappen en voedselgewassen met specifieke resistenties, die vooral in Derde Wereldlanden te vinden zijn worden steeds vaker in het Westen gepatenteerd. Recent kwam er nog een Australisch bedrijf in opspraak toen bleek dat de plantengenen waarop een patentaanvraag was in-

gediend uit een genenbank van de Verenigde Naties waren 'geleend'. De poging van RiceTec — een biotechbedrijf in het bezit van de Prins van Liechtenstein — om via een Amerikaanse dochteronderneming basmati-rijst te breveteren mag niet onvermeld blijven. Ook in dit geval was het genetisch materiaal afkomstig van een genenbestand, dat door de VN aan het Amerikaanse ministerie van landbouw was toevertrouwd. De enorme winsten die in deze sector geboekt kunnen worden leiden steeds vaker tot regelrechte biopiraterij. Met deze patenten in handen hebben deze bedrijven het recht om te bepalen wie toegang krijgt tot het genetisch materiaal en welke prijs daarvoor betaald moet worden. Wie bijvoorbeeld een gepatenteerde rijstsoort wil verbouwen moet daarop royalties betalen, en dit na elke zaaibeurt (want dan wordt het zaaigoed 'gecopieerd'). De farmaceutische industrie beweert dat patenten (op levend materiaal) noodzakelijk zijn om de enorme investering-

Vervolg op pagina 4

INHOUD

Pagina 2
Een brief

Pagina 3
Vakantiekamp
'Frank en Vrij'

Pagina 4
Vervolg Terminator-gen

Pagina 5-8
Interview met Filip Polk

Pagina 9
CTRL-ALT-DELETE

Pagina 10
De Zomerschool

Pagina 11
Operatie Zimmer

Pagina 12
Studentekringen in de put

Pagina 13
BSG-agenda
Fabeltjeskrant

Pagina 14
BXL
Suburbia

Pagina 15
Vluchten kan niet meer

Pagina 16
Een vrij zinnige benadering
van sekten

Pagina 17
Stem je rot
Tai-Chi-Nie?

Pagina 18
Zoek het schilderij

Pagina 19
Kultuurkrant

Pagina 20
Uitknipposter (Maak je
Moeial nuttig)

Testament van een minister

Editoriaal

Luc Van Den Bossche (verder VDB) is niet meer. Op deze pagina vindt u het bewijs van één van zijn laatste vieze praktijken als Vlaams minister van onderwijs. Hij hoopte blijkbaar de voorgestelde hervormingen gestemd te krijgen zonder enige, of toch op zijn minst weinig, weerstand. Zijn aanmaning "Ik zou er derhalve willen op aandringen dat met het oog op een serene sfeer de discussie over dit rapport niet op het publieke forum zou worden gevoerd" is niet enkel bij ons in het verkeerde keelgat geschoten. Onze collega's van de Leuvense studentenpublicatie Veto, kregen slechts toegang tot het nieuwe plan via ons en ook de Vereniging voor Vlaamse Studenten (VVS), onze studentenvakbond, werd niet ingelicht. Bij het lezen van het decreet X en het plan Dillemans II wordt natuurlijk overduidelijk waarom hij deze 'sereniteit' zo benadrukt. Deze voorstellen breken systematisch alle verworvenheden af die betrekking hebben tot de vrijheid van onderwijs, waarbij keuzevrijheid en het streven naar een volledige democratisering nauw aanleunen. Zijn angst voor hevige tegenstand is dus meer dan gegrond.

Op de vraag of de nieuwe onderwijsminister Baldewijns eigen ideeën heeft in verband met onderwijs antwoordde VDB: "Alles lag klaar dus er moet niet veel meer uitgevonden worden. Baldewijns moet gewoon verderzetten wat gestipuleerd is. Het enige wat nu wel vertraging zal opleveren is de discussie over het rapport Dillemans. Maar de implementatie van het akkoord na het eerste rapport Dillemans ligt klaar in de decreetstekst. Het is al langs de regering gepasseerd en moet nu naar het parlement."

In onze vorige edities hebben wij reeds uitgebreide analyses gemaakt van zowel het eerste als het tweede plan en het decreet X. De desastreuze gevolgen voor de VUB zijn u waarschijnlijk niet ongaan. Doch ook de gevaren voor de aantasting van het gehele universitaire concept zijn zeker in tweede plan zeer duidelijk. Uit onze contacten met Schamper (UG) en de Gans (UIA) kunnen wij concluderen dat ook daar een grote bezorgdheid en bereidheid tot actie aanwezig is.

Studenten en professoren worden beiden aangevallen door Dillemans, terwijl het mandaat van assistenten steeds verder wordt uitgehold. Alle groepen moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. Proffen staan op het punt gereduceerd te worden tot de schoothondjes van industriële en politieke machthebbers. In plaats van te wachten op initiatieven van studenten, kunnen zij in hun lessen de studenten informeren over wat er op het spel staat en op die manier studenten bewust maken en mobiliseren. De Raad van Bestuur van de VUB nam onlangs een vrij behoorlijk standpunt in. Er mag echter niet uit het oog verloren worden dat er geen tijd is voor verdeeldheid, noch corporatistisch denken. Het wordt tijd dat studenten op straat komen om de afbraak van hun verworven rechten tegen te gaan. Nieuwe eisen formuleren is aan de orde. Sinds '68 is er een neergaande spiraal ontstaan: we evolueren steeds verder weg van een gedemocratiseerd universitaire onderwijs met steeds minder middelen ter onze beschikking. Wat vorige week in Frankrijk door de massaal protesterende studenten is afgedwongen is ook hier mogelijk.

Als een wakende pitbull blijft deze redactie met wijd opengeperde ogen toezien op verdere ontwikkelingen in het debat. En... laat ik er nog aan toevoegen dat onze activiteiten zich niet beperken binnen de vier muren van ons rokerige redactielokaal. Wordt vervolgd!!

Marjan

uw brief van
uw kenmerk

ons kenmerk
vragen naar
toestelnummer

bijlagen

datum

Betref: Tweede Voortgangsrapport 'Optimalisering Universitair Aanbod in Vlaanderen'

Gelieve hierbij het Tweede Voortgangsrapport van mijn bijzonder commissaris ere-rector R. Dillemans te willen vinden, zoals het mij in definitieve vorm werd overhandigd op 14 september jl. Dit tweede rapport zal in tegenstelling tot het eerste niet door het departement onderwijs worden gepubliceerd en dus niet op grote schaal worden verspreid. Zonder van de veronderstelling te willen uitgaan dat een dergelijke tekst vertrouwelijk kan worden gehouden, wil ik toch benadrukken dat hij bedoeld is voor interne consultatie in uw universiteit. Dit met het oog op de voorbereiding van de beide geplande bijeenkomsten in Aartrijke, waarvoor u reeds een uitnodiging mocht ontvangen. Ondertussen worden zoals afgesproken in Oostende verder voorbereidende vergaderingen georganiseerd op het niveau van opleidingsverantwoordelijken en decanen. Ik zou er derhalve willen op aandringen dat met het oog op een serene sfeer de discussie over dit rapport niet op het publieke forum zou worden gevoerd.

Nadat ik en mijn medewerkers zelf grondig kennis hebben kunnen nemen van dit rapport, zal u een schema voor de besprekingen in Aartrijke worden bezorgd.

Met het vertrouwen in een serene behandeling van dit rapport, verblijf ik

met de meeste hoogachting,

LUC VAN DEN BOSSCHE

gelieve
in het antwoord
de datum
en ons kenmerk
te vermelden

NIEUW ADRES VANAF 5 NOVEMBER 1998 :
Hendrik Consciencegebouw, Emile Jacqumijnlaan 165, 1000 Brussel
Tel. 02/553.99.11 - Fax 02/553.99.05

Vlaamse regering
Kabinet van de minister vice-president van de Vlaamse regering
Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenaarszaken

Ministeriegebouw
1000 Brussel
Tel. 02/222.22.11
Fax 02/222.22.05
E-mail: Minister.Onderwijs@vlaanderen.be

Er was de Raad van Vlaanderen en daarboven de Raad van State, maar boven alles zou nu de Consulta komen. En hierdoor begonnen ook hier en daar edelen te morren, omdat ze zich aangepast zagen in hun eer en macht en belangen. Egmond, die Graaf van Vlaanderen was, en die men de de IJdele noemde, voelde zich in zijn wiek geschoten. En hij zocht de Prins op, Willem de Zwijger, want hij wist dat ook die zich zijzijde geschoven voelde en ze begonnen ondergronds te werken, niet omdat het volk uitgebuit werd, de brandstapels laaiden, de lijken aan de galgen bengelden, maar omdat hun zeggenschap beknod werd, en hun rang en titels waardeeloos werden gemaakt. En stilaan begonnen ze de bevelen van Filips, die hun langs bisschop Granvelle en zijn Consulta bereikten, te negeren en te dwarsbomen.

Vakantiekamp 'Vrij en Vrank'

Haast wellustig goot de honingzoete zomerzon haar zware warmte uit over het landschap, dat enkel in het diepblauwe meer verkoeling vond. Aan de oevers ervan wees het stille riet stug naar omhoog, naar de witte streep die een vliegtuig over het hemelgewelf trok. Het was middag. Het heetste moment van de dag. Weinig bewoog, dier en mens schenen zich teruggetrokken te hebben onder een steen of een parasol. Enkel een onopvallend klein spinnetje haastte zich over het gloeiende strand aan een inham van het meer. Dan : een ijsselijke gil die het idyllische tafereel ruw verstoortte.

"Raymond !! Een spinnekop, daar, aan uw voeten !!!" Schier het geen klein, onschuldig spinnetje maar een gemuteerde reuzeschorpioen betref, vloog de halfslapende rector overeind, en begon wild om zich heen te schoppen en slaan. "Waar zit ze, waar zit ze, 'k zie ze niet !!!"

Ook Edmond Leuterweelde, huisfilosoof van de Grote Blij Universiteit, en Gust Flapzerk, voorzitter van de Raad van Bestuur, waren opgesprongen, en begonnen naar de vermeende vijand te stampen. Enkel Wilfried Cogelman, een bevriend politicus, en Michaël "Mich" Boorkop, hoofd van de Studentenraad, bleven lachend het gebeuren gadeslaan.

"'k Heb ze !," triomfeerde Raymond Splybier, en met een vlugvoetigheid eigen aan een rector, sloeg hij toe, en verpletterde de onfortuinlijke achtspoot onder zijn 95 kilo.

"Goed gedaan, Raymond," feliciteerde Leuterweelde hem. "ge hebt dat goed gedaan."

Dan werd het weer stil en rustig. De mannen gingen terug liggen, en genoten verdiend van het mooie weerje. Elk was met zijn eigen gedachten bezig, en er was geen reden tot Onrust. Immers, waren zij niet de oprichters geweest van de Grote Blij Universi-

teit ?

Eind jaren negentig hadden zich twee grote trends in de Belgische samenleving ontwikkeld, die naast de verslechterde internationale toestand (De Europese bevolking was gedecimeerd door een ongelukje met Duits kernafval, de Verenigde Staten waren gekoloniseerd door Buitenaardse Wezens en in grote delen van Azië werd gevochten) het klimaat voor een Grote Blij Universiteit geschapen hadden. De eerste was een zucht naar oude Zeden en Gebruiken, een beweging die zich nog versterkt zag door een stuk of dertig schandalen, drie euro-ambtenarenopstanden, en een grensoorlog met Luxemburg, waar het Belgische leger aangevoerd door koning Laurent I een smadelijke nederlaag leed.

De tweede trend stond in direct causaal verband met al het vorige ; de broeksriem moest aangehaald worden, en het werd tijd dat er orde op zaken werd gesteld.

En hier had de sluwe Edmond Leuterweelde, toen nog een onbelangrijk iemand, geld en macht geroken. Een etentje hier, een commissietje daar, een paar juiste contacten in de industriële en politieke, en de Grote Blij Universiteit, een universiteit waar het goed was om te leven, waar de Vlaamse sociale Brusselse intellectueel (een bedreigde diersvoort) zich nog ongestoord kon voortplanten, en waar niet te veel vragen gesteld werden was geboren.

Vol van zichzelf slurpte Edmond aan zijn cocktail, draaide zich op zijn andere zij, en droomde terug weg. Het water van het Verhaegenmeer likte zachtjes aan het strand en wiegde het gezelschap in slaap.

"Is het nog geen tijd voor het diner ?" vroeg iemand.

Boorkop, de ijverige loopjongen van het Klavertje Vier (zoals de bijnaam van het viertal Leuterweelde-

Cogelman-Splybier-Flapzerk in ongedeelte vorm luide) keek onmiddellijk op zijn uurwerk.

"'t Is half zeven", wist hij.

"'t Is ghalb tseven", meesmulde Cogelman, die nooit van Boorkop had moeten weten, en nog minder van zijn Westvlaams accent, dat overduidelijk zijn primitieve roots verried.

"Kunt gij nu eens nooit gelijk een normaal mens praten" zei hij tot de gepiekerde Boorkop. Mich zweeg, maar in stilte verwenste hij die ellendelijke Cogelman, die toch ook maar een ordinaire zakkenendrager was.

"Allee, Wilfried," kalmeerde Flapzerk, "Michaël kan daar toch niks aan doen. Kom, laten we op ons gemak terug naar 't hotel gaan. 't Is een belangrijk diner vanavond, en we kunnen er beter presentabel uitzien."

De heren bromden instemmend, en met een strandhanddoek onder de ene, en het laatste boek van Leuterweelde onder de andere arm, sloften ze naar het hotel.

Ja, de Grote Blij Universiteit mocht dan al geniaal geweest zijn, maar haar opvolger, vakantiekamp "Vrank en Vrij" was gewoon, ja... er waren geen woorden voor, en hij, Gust Flapzerk, was de geestelijke vader. Hij herinnerde zich nog levendig die bewuste avond in de herfst van '99, toen hij met Leuterweelde, Cogelman en Splybier in "Het Gebroken Vlees" zat. De lege bierglazen weerspiegelden het nachtelijke sfeertje, als kerstballen in december. De GBU had het vorige academiejaar 345 miljoen nettowinst gemaakt, een stijging met maar liefst 38 tegenover het jaar daarvoor, Edmond Leuterweelde was een begrip geworden in de academische wereld (die wonderbaarlijke zwerfster tussen de Grote Beer en Andromeda), en zijn agenda's waren tot diep in de 21ste eeuw volgeboekt. Zelfs de groene mannetjes die nu de plak zwaaiden in het Witte Huis, hadden naar het schijnt interesse be-

toond in zijn ideeën, als uiteengezet in "Bruggen bouwen tussen nu en later: een socio-ekonomische benadering naar het volgend millennium toe".

Er was echter één klein probleemje, dat zelfs niet door de intussen tot voorzitter van zijn partij benoemde Cogelman opgelost kon worden. Al de gepromoveerden vertrokken met de wind van achteren naar Zortaq, de moederplaneet van de Nieuwe Amerikanen, waar ze veel meer betaald werden. De weinigen die in het land bleven hadden tijdens hun studie jaren evenwel zoveel captagon geslikt en speed gesnoven, dat ze té verknipt waren, té gecorrumpeerd om nog iets deftig mee aan te kunnen vangen. Massale brain drain dus.

"Als dat zo doorgaat," kloeg Splybier, "dan moeten we binnen twintig jaar zelf het land besturen !"

"Maar dat gaat toch niet, Raymond. We zijn met vier, met vijf als ge die onnozele Boorkop meetelt !!!" riep een geschrokken Cogelman.

"Komkomkom, serieus blijven, Wilfried, van Boorkop is hier geen sprake geweest. Nee, dat zal onder ons vier al niet gaan."

De sfeer was zeer bedrukt geworden, en somber staarde het Klavertje Vier in het Niets.

"We zouden misschien een denktank of een commissie of zo kunnen oprichten" opperde Leuterweelde aarzelend, zich hierbij op toch iets bekender terrein wanend, maar niemand scheen hier heil in te zien.

"Ik heb het gevonden ! We laten de studenten ons dan gewoon meehelpen ! Wij besturen het land, en zij gaan alles voor ons becijferen en onze ideeën in fraaie wetten gieten !! Gedaan met onze nestel voor niks af te draaien. En als ze dan afgestudeerd zijn, awel, dan mogen ze voor mijn part naar de maan lopen !"

gilde Flapzerk. "Dat doen ze al", merkte Leuter-

weelde droog op, maar er viel verder niets op Flapzerks oplossing aan te merken, en zo geviel het dat de Grote Blij Universiteit geruisloos in een privérekencentrum voor het Klavertje Vier veranderde. Voor de buitenstaander was er niets veranderd. Enkel de campus werd fors uitgebreid met een enorm meer, een golfterrein, nog een paar klasserestaurants en een door kinderen aangeplant bos ("Gratis werkrachten" had Flapzerk gevonden), maar het dagelijks leven bleef er zijn vormelijk gangetje gaan. Studenten liepen af en aan, sekretariaatscomputers bleven papier met lettertjes spuwen, er werd nog altijd veel koffie gedronken, af en toe werd er een colloquium gehouden, en er werden regelmatig culturele activiteiten gehouden, allemaal volkomen in overeenstemming met het Vlaams sociaal Brussels intellectueel gedachtegoed. Maar wat uiteraard ook passend in dat gedachtegoed slechts een paar heel belangrijke mensen wisten, bleef kies toegedekt, namelijk dat de GBU een vakantiekamp was geworden voor het Klavertje Vier, met de studenten als werkslaafjes, en de kuisvrouwen als bijslaap.

En zo kwam het, dat, vervuld als ze waren door zulke schone mijmeringen aan de oevers van het meer, noch Leuterweelde, noch Flapzerk, noch Cogelman, noch Splybier, de afschuwelijk grote spin gezien hadden, die uit de sinistere diepten van het genetisch gemanipuleerde Verhaegenmeer naar de oppervlakte gekropen kwam, uit het schuimende water oprees, als een stinkende scaduw éven boven het Klavertje Vier uitlorende, en dan, alsof het ondiep wraak zocht, de gillende, kalende dikkerds niet onmiddellijk verslond, maar ze meesleurde naar haar verborgen rijk.

Avis Ridax (met dank aan J.)

Vervolg van pagina 1

en in de R&D van geneesmiddelen te kunnen dragen. No patents, no cure! Welke kunnen (en zullen) de gevolgen van zo'n chantage zijn voor onze samenleving? Patenten op menselijk genetisch materiaal zullen waarschijnlijk kosten voor medische behandeling gevoelig verhogen en zo de toegang tot geneesmiddelen op basis van biotechnologie beperken tot de kapitaalcrachtigen onder ons. Maar de echt vitale problemen situeren zich op het vlak van plantengenetica. De razendsnelle patentering van steeds meer plantenvariëteiten, dreigt de subsistentielandbouw in de Derde Wereld op termijn te ondermijnen (naarmate het aantal niet-gepatenteerde gewassen afneemt) en de voedselproducenten overal ter wereld aan de eigenaars van de patenten (die toevallig ook de leveranciers van de pesticiden blijken te zijn) te onderwerpen. De chemiereus Monsanto heeft recent een belangrijke stap in die richting gezet door het landbouwpakket Roundup® op de markt te brengen waarin zaai-goed en pesticiden geïntegreerd zijn: een onkruidverdelingsmiddel samen met een (uiteraard gepatenteerde) vredelede graansoort die als enig plantengras tegen dat bepaalde onkruidverdelingsmiddel bestand is. Ook voor de volksgezondheid is genetisch gemanipuleerd voedsel niet zonder risico's. Eigenlijk weten de wetenschappers niet met zekerheid welke de precieze impact is van gentechnologie op de plant in zijn geheel, zijn interactie met andere planten, met insecten, ... De techniek marcheert en dat is wat telt. Hij die weigert zulk voedsel te eten moet hiervoor heel wat geld over hebben; wie al eens in een supermarkt komt weet hoe duur de bioproducten zijn. Natuurlijk zijn er verbodsbepalingen (in Europa, dan toch) op bepaalde transgene planten, maar die worden vaak omzeild door te bijvoorbeeld in bereide voeding te verwerken en zo de consument voor een voldongen feit te plaatsen.

Weinigen zullen de huidige spectaculaire ontwikkelingen en de toekomstige weldaden ontkennen, die het onafreken van de dubbele helix en de gentechnologie op biomedisch en agronomisch vlak met zich mee gebracht hebben. Maar bij het patenteren van plantaardig, dierlijk en menselijk genetisch materiaal gaat het al lang niet meer om het genezen van ziektes of het verbeteren van de landbouwtechnieken; het privatiseren en dus de greep van enkele multinationale ondernemingen op het leven zelf staat vandaag op het spel. Welnu, ook in Europa is er half juni van dit jaar een wetgeving goedgekeurd, die het patenteren van levend materiaal mo-

gelijk moet maken.

Europa, België En Vlaanderen: Dubbelzinnig Of Gevoon Maar Opportunistisch?

Het is dus zover: het Europees Parlement heeft tijdens de zomer met een overweldigende meerderheid (432 voor/78 tegen) de EC Directive over de patentering van levend materiaal, zoals die is ingediend door de Juridische Commissie van het Parlement (voorzit door de Duitser Rothley) goedgekeurd. Enkel Groen en Groenlinks verzetten zich hiertegen. Sociaal-democraten, christen-democraten en liberalen stemden voor. Want biotechnologie zal naar verluid veel jobs opleveren. En veel toegevoegde waarde creëren en dat is goed voor de economie en dus ook bijna vanzelfsprekend goed voor de bevolking. Het Europese Parlement komt hiermee tegemoet aan een dringende vraag van de chemische annex farmaceutische industrie, die al een aantal jaren ijvert voor een aanpassing van de wetgeving. Enkele jaren geleden nog, in 1995, was die vraag onder druk van de milieubeweging, NGO's en consumentenorganisaties door het Europese Parlement verworpen, tegen de wil van de Europese Commissie en de Raad van Ministers. Dit is trouwens de enige maal dat het Europese Parlement van haar vetorecht (verteend door het Verdrag van Maastricht) heeft gebruikt. Dankzij een goed georkestreerde lobbycampagne (via belangengroepen zoals EuropaBio en EFBC) is de industrie er uiteindelijk in geslaagd om hetzelfde voorstel quasi ongewijzigd door te drukken. Hiermee verliezen de Derde Wereldalnden een cruciale bondgenoot op internationale fora tegen de Amerikaanse-Japanse-Australische regeringen, waar patenten van levend materiaal al langer legaal is. Boze tongen beweren dat Europa zich zolang tegen de aanpassing van de wetgeving heeft verzet omdat de Europese biotechsector nog niet helemaal klaar was om de internationale concurrentie aan te kunnen. Ondertussen is de industrie blijkbaar voldoende sterk om de wereldmarkt te bestormen. De nieuwe Europese wetgeving is wel niet zo liberaal als de Noord-Amerikaanse (er is met enkele ethische pijnpunten rekening gehouden), maar op alle belangrijke punten wordt het standpunt van de industrie gevolgd. België heeft zich - onder Vlaamse druk, want de Franstaligen waren tegen - tijdens de stemming onthouden. Vlaanderen heeft de laatste jaren immers fors in de biotech geïnvesteerd ... Als er veel geld te verdienen is smelten de soms onoverkomelijke ethische bezwaren van de christelijke meerderheidspartij als

sneeuw voor de zon.

Nu de patentering van het leven in Europa is goedgekeurd, geeft het impliciet zijn fiat aan de WTO en de USA om dit ook aan de rest van de wereld op te leggen, om de eenvoudige reden dat als de belangrijkste industrielanden dit doen, de rest van de wereld moet volgen. Hiervoor dient een bepaalde clauseule van TRIPS (Trade-Related Intellectual Property Rights Agreement) veranderd te worden, waarin wel de mogelijkheid geboden wordt opengelden om planten en dieren tegen patentering te beschermen, maar dat elk land de vrijheid laat een eigen wetgeving terzake uit te werken. Europa heeft zich in het verleden steeds aan de zijde van de ontwikkelingslanden geschaard en zich opgesteld tegen de Amerikaanse druk om deze clauseule te schrappen. Het toeval wil dat deze clauseule volgend jaar ter discussie staat tijdens de volgende Uruguay Ronde, waar over de uniformisering van de handelswetgeving onderhandeld wordt. Er zijn aanwijzingen dat de Europese Commissie de VS wil steunen in hun acties tegen die bewuste clauseule in de TRIPS in ruil voor Amerikaanse toegenuefelijkheid in de TRIPS in verband met de 'appellations d'origines' van wijnen en geestrijke dranken, en soortgelijke producten. Tegen de gezamenlijke druk van de VS en Europa zullen de Derde Wereldalnden waarschijnlijk niet opgewassen zijn.

Parallel aan de discussies binnen de WTO zijn er over de patentering ook besprekingen op het niveau van de FAO bezig. De eerste gesprekken vonden plaats te Rome van 8 tot 12 juni 1998 tijdens de Vijfde Bijzondere Sessie van de FAO Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture (CGRFA), de tweede ronde is gepland voor november. Tijdens deze conferentie wordt onderhandeld over de compensaties die het Zuiden kan krijgen in ruil voor het genetisch materiaal (resistente plantensoorten, bv.) dat aan de landbouw in het Noorden wordt geleverd (en zonder hetwelke de landbouw in het Noorden in ernstige problemen zou komen). Het Noorden kan schematisch in twee kampen opgedeeld worden: een eerste kamp met de V.S., Australië, Canada en Japan, en een tweede kamp met de meeste Europese landen. Het eerste kamp is van mening dat de nieuwe technologie die beschikbaar wordt, een meer dan voldoende compensatie is voor het Zuiden; het tweede kamp wil een regeling treffen die genetisch materiaal in ruil voor schuldenlastvermindering inhoudt. Wie voor die schuldenlastvermindering moet betalen is niet echt duidelijk. Zaai-producten stellen als oplossing voor om een klein deel van hun royalties af te staan, in elk geval veel te weinig naar de zin van het Zuiden. Het zou ons te ver voeren om pros en cons van elke optie in detail te bespreken; het is voldoende om in grote lijnen de posities van de betrokkenen te kennen. In Rome is er geen akkoord uit de bus gekomen. Het wordt dus afwachten wat de tweede rond brengt. De minst gunstige uitkomst voor de Derde Wereldalnden is deze waarbij geen globaal akkoord wordt bereikt, maar wel bilaterale akkoorden worden afgesloten, aangezien de verschillende derde wereldalnden dan tegen elkaar uitgespeeld kunnen worden.

Sluitstuk Technologie

Deze ontwikkelingen zijn op zichzelf reeds ernstig genoeg, om ons zorgen

te maken over de gevolgen voor de landbouw en gezondheidszorg in de 21ste eeuw. Gelukkig blijkt de controle op het 'illegaal kopiëren' van gepatenteerd biologisch materiaal bijzonder moeilijk te zijn (vgl. de illegale kopieën in de audio-visuele sector).

Levend materiaal heeft nu eenmaal de onweerstaanbare neiging om zich voort te planten, zonder zich veel van wetgeving, patenten en internationale verdragen aan te trekken. Het is ook onbegonnen werk om bij de landbouwers overal ter wereld te gaan kijken of ze geen deel van hun oogst bewaren en hetvolgend jaar zaaien (zoals ze dit al meer dan 12.000 jaar doen) of zelf volgens de traditionele manieren aan plantenveredeling doen, in plaats van elk jaar opnieuw zaai-goed bij de leverancier te kopen (en dus de royalties op de patenten betalen). Ter informatie: de FAO schat dat plusminus 1.4 miljard mensen van de traditionele landbouwtechnieken afhankelijk zijn voor hun overleven. Dit is ongetwijfeld de achilleshiel van de hele biotechsector, zeker van de bedrijven die zich met plantenveredeling bezighouden. Om de investeringen in deze sector veilig te stellen moest er dringend iets gebeuren. Om een maximaal rendement te garanderen is het noodzakelijk een essentiële biologische functie bij de plant (... en dier?) aan of uit te kunnen schakelen en dus steriel zaad te produceren, zodat de boer verplicht wordt elk jaar zijn zaai-goed bij de producent aan te kopen en onmogelijk zelf nog aan plantenveredeling kan doen.

Samen met de firma Delta en Pine uit Mississippi (dat ondertussen is opgekocht door de chemiereus Monsanto) ontwikkelde het Amerikaanse Ministerie van Landbouw de oplossing voor dit probleem: de zogenaamde 'terminator gen technologie' (voorstanders hebben het liever over Technology Protection System), waarvan het patent op 3 maart 1998 werd goedgekeurd. Het contract van Delta en Pine met het Ministerie van Landbouw houdt in dat de firma het exclusieve recht heeft om de licentie op de terminator technologie te commercialiseren. Tot dusver zijn enkel positieve resultaten bereikt bij tests op katoen en tabakplanten, maar de firma hoopt tegen het jaar 2000 soortgelijke resultaten voor andere gewassen te kunnen voorleggen. Volgens Willard Phelps, woordvoerder van het Amerikaanse Ministerie van Landbouw, is de terminator technologie vooral bedoeld voor de tweede en derde wereld markten. De voornaamste doelgroep zijn de belangrijkste voedselgewassen - rijst, graan, sorghum en soyabonen - die tot hertoe niet de nodige aandacht van de agro-industrie gekregen hebben, omdat hybridisering er nog niet op grote schaal is op toepast. Gezien de lage winsten die op die gewassen geboekt kunnen worden, in vergelijking met bijvoorbeeld mais en katoen, zijn deze technieken hier pas veel later doorgedrongen. Daardoor kunnen de twee belangrijkste voedingsmiddelen - rijst en graan - die ongeveer driekwart van de mensen op deze aardbol voeden, binnenkort door een beperkt en select aantal bedrijven gemonopoliseerd worden.

Het antwoord van Europa, dat inmiddels ook een sterke biotech industrie heeft uitgebouwd (zie hierboven) kon niet uitblijven. Zeneca (UK) een spinoff van ICI (Imperial Chemical Industries) ontwikkelde tijdens de zomermaanden van dit jaar de Terminator, die nog

performanter blijkt te zijn dan zijn Noord-Amerikaanse tegenhanger. Onmiddellijk zijn er patentaanvragen in 58 landen ingediend. De Terminator technologie, die een killer-gen activeert - of gene die voor een normale ontwikkeling van de plant zorgen desactiveert, een aan/uit knop m.a.w. - treedt in werking wanneer een bepaalde chemische stof tijdens de ontwikkeling van de plant wordt toegevoegd.

Zo kan er bijvoorbeeld een soort zaai gekweekt worden dat enkel kiemt wanneer het met Zeneca's eigen sproeimiddel behandeld wordt (2 maal kassa!). De gevolgen van dergelijke wetenschappelijke 'uitvindingen', zoals de lezer zich zelf wel kan voorstellen zullen rampzalig zijn zowel voor de mens als voor het milieu. Dit zou wel eens één van de meest verschrikkelijke verwezenlijkingen van de wetenschap in de tweede helft van de twintigste eeuw kunnen zijn. De Derde Wereldalnden hebben al woest gereageerd op de terminator technologie. De Indische Minister van Landbouw heeft al een nationaal verbod op de terminator uitgevaardigd. Helaas vindt men hierover in de media weinig of niets terug. Voor zover we hebben kunnen nagaan heeft enkel de Britse krant The Guardian (editie van 4 juni 1998) enige aandacht aan de Terminator/Terminator besteed. De Belgische kranten zwijgen in beide landtalen. In wetenschappelijke tijdschriften is er wel een debat over Monsanto's plannen op gang gekomen. Maar wie te kritisch uit de hoek durft komen mag zich aan problemen verwachten. Dat mocht het bekende Britse magazine Ecologist ervaren.

Op 28 september 1998 kondigde de redactie van dit tijdschrift aan dat haar drukker Penwell's (Cornwall, UK), de laatste editie van de Ecologist (14000 exemplaren) volledig had vernietigd. Penwell's wenste hiervoor geen enkele verklaring te geven, en op de vragen van de Britse krant The Guardian antwoorden de verantwoordelijke van de drukkerij: "We cannot comment on what happened at all, or our reasons." Het laatste nummer van de Ecologist was volledig gewijd aan de firma Monsanto, met onder andere een zeer kritisch artikel over de terminator technologie. Monsanto ontkent elke betrokkenheid in de zaak Ecologist. Zac Goldsmith, co-editor van de Ecologist, zei hierover hetvolgende tijdens een interview met de The Guardian "The fact that Monsanto had nothing to do with the decision to pulp is, if anything, more scary than if they had made some kind of legal threat. It goes to show what a powerful force a reputation can be." Gelukkig heeft de Ecologist ondertussen een nieuwe drukker onder de arm genomen en ligt de magazine toch in de rekken.

De Mocial

De Redactie

Van Kandidaat tot Emeritaat

De Moeial sprak met Professor Filip Polk

Filip Polk is een professor in de ecologie. Hij leidde verschillende onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten in Afrika en heeft een uitgesproken mening over onze maatschappij. Het was aangenaam vertoeven in zijn knus ingericht bureau. Je dient er namelijk op de grond op kussens plaats te nemen. Zo geeft hij ook zijn lessen. Zijn bureau staat op een verhoog, zodanig dat hij toch nog van het prachtige uitzicht kan genieten dat de zevende verdieping van gebouw F hem biedt. Leunend op de schedel van een olifant (neergeschoten door een nonkel van Domien Roggen) en genietend van een blauwen belga steekt hij van wal.

De Wonderjaren

De Moeial (verder D.M.): Ik begin graag met het begin van uw levensjaren. De studenten krijgen immers amper de kans om kennis te nemen van de jeugd van hun professoren. Meestal wordt er immers over "wetenschap" gehandeld, en minder over de eigen ervaringen en belevingen.

Filip Polk (verder F.P.): Wel, ik ben geboren in '32. Mijn moeder was een hele brave burgerlijke vrouw, doch mijn vader deed aan politiek en daar spreekt men nu nog van. Dat was iemand die de Kommunistische Partij (verder KP) heeft opgericht. Toen hij achtien jaar was kreeg hij levenslang. Dat was dat bewuste proces waarbij een aantal jonge mensen zijn verdedigd geweest door Spaak. Gelukkig is hij dan toch nog vrijgekomen, uiteraard is hij vrijgekomen.

Maar bon, hij was dus eigenlijk politiek bijzonder bedrijvig.

D.M.: Klopt het verhaal dat u nog op de schoot van Trotsky hebt gezeten?

F.P.: Toen Trotski op de vlucht ging, of, beter gezegd, uit de Sowjetunie verbannen werd, mocht hij in België aan land. Hij had geen visa, hij mocht nergens binnen in de hele wereld. Behalve van Huysmans, van hem mocht hij van boord gaan in Antwerpen. En in die periode kwam hij bij ons thuis. En toen werd het handjevol Trotskisten die er in België waren opgetrommeld. Die kwamen dan bij ons thuis vergaderen.

Nu wat mijn vader betreft: dat was een metaalarbeider. Hij werd regelmatig voor de keus gesteld: geen bevordering als hij niet uit de KP ging. Die was dus ongeveer altijd werkloos.

Hij is in het begin van de oorlog opgepakt - ik was toen acht jaar - en ik heb hem nooit meer teruggezien. Enfin, hij is dan eerst naar Breendonk moeten gaan, en daarna naar Buchenwald gevoerd. Daar had men een heel deel extreem-linksen bijeen gezet. Die zijn na ondertekening van het verdrag met Duitsland bij de overgave met drie schepen naar Denemarken gevoerd en toen hebben de Engelsen die schepen gebombardeerd, dat weet je waarschijnlijk. Daar was mijn vader bij. Dat is een nare geschiedenis.

(lange stilte)

D.M. (met krop in keel): ...

F.P.: Daarna hebben we het niet echt breed gehad, dat begrijp je. Mijn moeder deed alles alleen. Mijn zus trok naar Rusland op vijftien jaar, dat was een drama. Mijn moeder vroeg me maar één ding: doe niet aan politiek en gedraag je. Nu ik was een brave jongen, ik ben dat trouwens nog. Ik heb dan de lagere school en het atheneum gedaan.

In het laatste jaar wilden ze me daar dan buiten gooien. Omdat ik op een voordracht van een beroepsmilitair, die kwam zeggen dat we allemaal naar het leger moesten omdat je in het leger geneeskunde en talen enzovoort kon studeren, riposteerde dat ik vond dat je in het leger ging om mensen te leren doodmaken. Ik vond dat dus helemaal geen manier, dat men propaganda voor het leger kwam maken op een atheneum. Dat is dan heel erg uit de hand gelopen zodat men mij van school wilde gooien. Maar dat was in de rethorica en dat is vervelend als je in je laatste jaar buiten gegooid wordt, want dan geraak je nergens meer binnen.

Nu, dat is dan toch niet gebeurd. Ik herinner me dat Jos Vandeneynen in de volksgazet een hoofdartikel schreef om het antimilitarisme te verdedigen. Enfin ja, ik vond het heel plezierig dat die sociaal-democraten het voor mij opnamen. OK, die prefect wou dan wel niet dat ik naar de unif ging. Hij wilde de nodige papieren niet geven en mijn moeder moest bij hem komen. Dat is dus onvoorstelbaar hé. Die prefect zei dat

wij niet tot de stand behoorden om naar de universiteit te gaan. Ik zie mijn moeder nog altijd huilen en zeggen: maar manneke, da's niks voor ons den universiteit.

Bon, ik ben wél gegaan en net zoals Dethier - ik heb het gelezen - heb ik altijd moeten werken om mijn studies te betalen. Ik ben studiemeester geweest en heb 's nachts gazettekens in brievenbussen gestopt enzo... Ik ben dan bioloog geworden en ik herinner me dan jaren later - toen ik docent was - op een nieuwjaarsreceptie dat ik dien ouwe prefect tegenkwam. Hij kwam naar me toe met zijn heel jonge vrouw en die zei: "dat is de professor waarover wij op iedere prijsuitdeling spreken." Zij hadden nu een leerling die het tot prof had gebracht en ik zei toen tegen zijn toenmalige vrouw: "dat is de klootzak die mij niet naar de unif wou laten gaan." Ha, ik herinner me dat nog altijd, dat deed me eigenlijk wel genoegen. Een beetje kleinzielig natuurlijk.

Maar net zoals Dethier en al die andere mensen heb ik natuurlijk heel veel geluk gehad dat ik prof werd. Na mijn studies ben in het middelbaar onderwijs gegaan, dat deed ik heel erg graag, les geven aan die jonge gasten en er zijn een hele hoop van mijn leerlingen bioloog geworden. Onder andere degene die hier nog altijd rond hangt, Eric Corijn. Heel veel van die jonge gasten gingen dus biologie studeren.

D.M.: U hebt op die jonge mensen dus een vrij grote invloed gehad?

F.P.: Op die jonge mensen? Ja. Dat vond ik eigenlijk wel heel tof... Maar omdat die lessen eigenlijk ieder jaar terug kwamen, begon het me te vervelen en vroeg ik een beurs aan om te doctoreren over marinebiologie. Het was het eerste doctoraat in de natuurwetenschappen hier. Dat was mijn droom hé. Vanaf mijn zeven jaar verzamelde ik schelpkes en wandelende takken en aquaria, ge kent dat. Ik ben dus een verschrikkelijk gelukkig iemand. Want uiteindelijk was dat altijd al mijn hobby geweest en is dat nu nog altijd mijn hobby. Je kan het dus eigenlijk niet beter treffen.

Ik vind het trouwens een van mijn belangrijkste taken om studenten die gemotiveerd zijn zoveel mogelijk te helpen bij hun studie. Die studenten die mijn vakken volgen tracht ik zoveel mogelijk te stimuleren. Natuurlijk moet ik ook aan kennisoverdracht doen, maar de wetenschappelijke stof die om de vijf à tien jaar verdubbelt, kan ik toch niet meegeven. Dus denk ik dat ik ze moet leren werken en verwerken.

D.M.: Eigenlijk brengt u datgene waar men nu zo wild van is, de kennismaatschappij, het life-long-learning, informatieverwerking enzovoort, al langer in de praktijk?

F.P.: Wel ik denk het toch ja. Enfin, ik heb onder andere de Jeugdbond voor natuurstudie (nu geëvolueerd tot de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, nvdr) opgericht, ik heb ook meegewerkt aan de oprichting van het centrum voor natuurbeschermingseducatie. Ik lag aan de basis van het instituut voor zeewetenschappelijk onderzoek waar alle universiteiten van de verschillende universiteiten samenkwamen om gezamenlijk alles te doen. Ik ben altijd wel bezig geweest met zaken op te richten (lacht).

"Och manneke, da's niks voor ons, den universiteit"

Nu, gedurende mijn studententijd was ik bij 't Zal Wel Gaan als vrijzinnige in Gent, waar ik gestudeerd heb en waar ik ook bij de socialistische studenten aangesloten was. Daar ben ik nog praeses geweest, maar dat is allemaal verkeerd afgelopen.

De socialisten met hun onvernegbaarheidscongres hebben alle link-

sen buiten gegooid en ik was daarbij. Ik heb dan contacten gehad met Ernest Mandel. Nu, dat vond ik nen ongelooflijk knappen tiep, dat vind ik trouwens nog steeds en we hebben dan uiteindelijk mee de SAP, de Socialistische ArbeidersPartij, opgericht. Die was een afdeling van de Vierde Internationale en waar ik de verantwoordelijke uitgever was van een heel deel van de uitgaven, zoals de Socialistische Stem en weet ik veel wat nog allemaal. Maar daar ben ik in contact gekomen met echt enorm intelligente mensen. Mensen die op politiek gebied met Grivinne, dat was de voorzitter van de communistische revolutionairen in Frankrijk in '68, overeenkwamen. En in 1968, toen een aantal mensen ondergedoken leefden, vooral in Frankrijk, herinner ik me dat we bij ons thuis een Europees congres hadden. Dan waren we overtuigd dat we de revolutie gingen maken. Het was een enorm spannende tijd, we waren echt heel, heel actief.

Het was een ongelooflijk creatieve tijd waar men dag en nacht bezig was met zeer serieuze discussies, met zeer serieuze planningen, met zeer serieuze hervormingen van het bestaande maatschappelijk bestel. Daar dragen we trouwens nog steeds de gevolgen van: de afstand tussen een prof en een student is toch verminderd.

D.M: Als je dat vergelijkt met bijvoorbeeld de K.U.L. is dat aan de VUB inderdaad zeer duidelijk merkbaar. Maar ik weet niet hoe het in Gent is.

F.P: Wel, de afstand is ook groter dan hier, maar in '68 was die afstand weg. Het was een dooreenlopen van vrienden en kameraden. Ik vond dat ongelooflijk, al die activiteiten die er toen op allerlei gebieden bezig waren. Zowel op het gebied van literatuur, toneel, muziek, schilderkunst als wetenschap... Het was een formidabele tijd die dan erna wat afgezwakt is. Ik hoop eigenlijk dat die nog terugkomt. Als ik nu zie wat er in Indonesië gebeurd is of in Thailand ... die zaken moeten terugkomen. Als ik hier - zonder vergelijkingen te maken - die Witte Mars van verleden jaar bekijk, dan is dat een enorme spontane opwelling geweest van 300 000 man. Ja, het kan niet verder zoals het nu bezig is.

Revolutionaire taak van de wetenschapper

D.M: Opvallend in die Witte Mars was toch wel dat niet de traditionele, revolutionaire denkers en doeners de drijvende kracht waren. Je zou kunnen stellen dat het gewone volk is rechtgestaan.

F.P: De ombuiging van het maatschappelijk bestel zal niet gebeuren door de universiteiten, het moet natuurlijk gebeuren door de massa. Het doel van de universiteiten zou moeten zijn een nieuwe maatschappij voor te bereiden. Zij hebben de tijd of zij zouden de tijd moeten hebben om te denken aan alternatieve economische systemen, want het economisch systeem waar we nu in zitten dat is mensonwaardig, dat kan niet. Zij zouden de ethiek op een hele serieuze manier moeten onderzoeken. Hetgeen gebeurt met de biotechnologie dat is krankzinnig aan het worden.

D.M: Met de Moecial zijn wij daar ook rond bezig. In het bijzonder de gentertechnologie...

F.P: Awel ja, als ik zie dat twee honderd miljoen mensen malaria hebben en dat daar een heel klein beetje onderzoek naar vericht wordt, maar heel weinig, omdat de groep mensen die malaria hebben het niet kunnen betalen, ze kunnen geen geneesmiddelen betalen dus waarom zou men geneesmiddelen maken tegen malaria? Tervijl aids waar ook de westerling bij betrokken is, in dit systeem wel belangrijk wordt. Wij zitten dus in een systeem dat economisch onverantwoord is, maar dat, denk ik, haar eigen vernietiging in zich draagt. Dat kan niet blijven duren.

De rol van de universiteiten zou moeten zijn een nieuwe maatschappij voor te bereiden

Alhoewel ze doorlopend pogingen doen, die jongens van vijftig jaar geleden - die Chicago-boys (de school van Chicago, economen die een strikt liberale opvatting van de politieke economie huldigen en die vijf jaar aan één stuk de nobelprijs voor de economie in de wacht wisten te slepen, nvdr.) - die gesteund zijn door Reagan, die gesteund zijn door Thatcher... Enfin ik moet je dat niet vertellen euhm... dat zou men allemaal moeten weten... en dat op dit ogenblik - en dat vind ik dan toch wel heel erg - dat hier in 't westen men dat allemaal volgt, enfin men moet het volgen, de westerse regering bedoel ik, alhoewel er een aantal "linkse" regeringen zijn...

D.M: Duitsland, Groot-Brittannië, Frankrijk,...

F.P: ...Italië waar men zelfs een ex-communist neemt. Maar zij grijpen niet fundamenteel in. Zij proberen in een stroom - die ik niet aanvaard - de scherpe kanten af te ronden.

D.M: De sociaal-democraten...

F.P: ...zijn daar een typisch voorbeeld van natuurlijk. Die hebben de hele geschiedenis lang meegespeeld in het systeem, denkende in het systeem zelf kruimeltjes naar zich toe te kunnen trekken. Ik denk dat men het systeem fundamenteel moet veranderen, ik denk ook dat daar overal pogingen toe zijn en dat maakt mij dus wel een beetje optimistisch.

D.M: U hebt al een paar maal het westen aangeraakt en u verwees al naar Thailand en andere gebieden die vrij veraf gelegen zijn. Ik merk een bepaalde afstand van u persoonlijk tot het westerse systeem. Hiermee wil ik komen tot uw avonturen in Afrika. Ook daar hebt u een aantal belangrijke projecten op poten gezet. Ik denk bijvoorbeeld aan Kenia, waar u door heel veel mensen gekend bent, zo heb ik opgevraagd.

F.P: Wel ja, ...(blaast rookpluim uit)

D.M: Professor Dethier merkte op, toen ik hem vertelde over uw bureau, dat u vanalles hebt meegenomen uit Afrika...

F.P: (grinnikt) Luister... in '82, en dit klinkt heel gek, zei Sonja Gerlo (dochter van oudrector Alois Gerlo) op een receptie: "goh Philip, nu dat ik je toch zie, gij doet toch marinebiologie". Ik zeg: "ja dat klopt". "Awel" zegt ze, "Kenia heeft ons gevraagd om hulp te krijgen in de marine-wetenschappen, wilt gij niet een keer naar Kenia gaan?" Ik heb natuurlijk ja gezegd!! Au fond is dat natuurlijk geen politiek, geen ontwikkelingspolitiek zo 'er eens aan denken op een receptie'.

Ik ben dus in '82 naar ginder gegaan, waar ik moest samenwerken met de universiteit van Nairobi en ik heb dat geweigerd. Ik heb daar een week lang gediscuteerd met mijn collega's van ginder, maar die waren zo eerlijk om te zeggen: het enige wat wij willen is geld. Wij hebben een project, we hebben jullie helemaal niet nodig. We vragen 800 miljoen voor de marinewetenschappen die wij zelf gaan ontwikkelen om 200 studenten per jaar te vormen. Wel, ik zei dat ik kwam voor samenwerking en dat ik hoopte dat onze studenten en wij evenveel aan die samenwerking hadden als zij en dat ik het absoluut niet eens was om zomaar geld te geven. Bon, daarna heb ik heel veel discussies gehad en ik begrijp hun houding. Als je daar toekomt met het geld, zijn de verhoudingen natuurlijk al verknoeid. Ge komt daar als een soort Sinterklaas en... dat was niet mijn bedoeling. Ik wilde samenwerken en nu trouwens nog altijd want de universiteiten, wij hebben verdorie gemeenschappelijke vijanden!! Begrijp je wat ik zeggen wil?

D.M: 't Is te zeggen, de gemeenschappelijke vijanden, ik weet niet waar u die ziet...

F.P: De gemeenschappelijke vijanden, dat is het IMF, de Wereldbank, etc. die ons in het zelfde keurslijf aan het duwen zijn als ginderachter. Wat moet er daar gebeuren, wat moet er hier gebeuren? Privatisering, inkrimping van het openbaar ambt, het vermindere van de macht van de staat...

D.M: ... autonomie van professoren...

F.P: oh maar natuurlijk! Men wil van de universiteiten het verlengstuk maken van de industrie, behalve dat het betaald moet worden door de gemeenschap totdat het opbrengt. En als het begint op te brengen dan is het voor de privésector, zo simpel is dat hé! Dat is ginder net hetzelfde, Kenia zit te wachten op een lening van 260 miljoen dollar van het IMF. Nu, dat is natuurlijk ook een lachertje

die leningen, want zij lenen geld opdat de staat aan de privébanken zijn schulden zou kunnen terugbetalen. Dus krijgen zij niet zomaar geld, uiteindelijk is het weer de gemeenschap die ervoor moet opdraaien. Er moet een readjustment program gevolgd worden dat bestaat uit de privatisering van de Kenian Airlines, wat ze hebben gedaan, een maatschappij die enorm veel opbracht voor Kenia. Nu moeten telefoon en telecommunicatie geprivatiseerd worden. Nu, dat kennen we hier ook. En er moeten 160 000 ambtenaren afgedankt worden, waarvan 66 000 onderwijzers. Maar de helft van de scholen heeft niet genoeg onderwijzers. En dan vraagt men met een onnozelen gezicht: "wat moeten die dan gaan doen?" Die ontslagen onderwijzers moeten dan maar privéscholen oprichten. Maar enfin, dat is toch krankzinnig?

D.M: Dat is inderdaad bij de haren getrokken... en hoe reageren ze daar dan op?

F.P: Wel, er zijn nu stakingen aan de gang van de onderwijscentrale, die zeer sterk staat. Maar Arab Moi, de president heeft al laten weten de scholen te sluiten. Hij voegde er zelfs aan toe deze voor twee jaar te sluiten, indien nodig. Tot ze buigen, begrijp je? Nu heeft het syndicaat reeds laten weten niet te zullen buigen. Maar, en dat is dus verontrustend: ik zie nergens een alternatief model opduiken. En dat is nu net hetgeen dat wij vroeger wel hadden. U weet wel, socialistische modellen.

D.M: Maar dat kan u de mensen van nu, van 1998 toch niet kwalijk nemen? Het is duidelijk dat de mensen nu

wat huiverachtig staan ten opzichte van een nieuw socialistisch avontuur. Ik hoef u toch niet te wijzen op het mislukte experiment dat de Sowjetunie uiteindelijk was?

F.P: Wel, ik denk dat het Stalinisme een enorme deviatie was van het socialisme. Alhoewel, ze hadden allemaal eten, niet? Ze gingen allemaal naar school, geneeskundige zorg was gratis. Begrijp je? Wetenschappelijk onderzoek was daar up-to-date, de kunsten brachten bekende figuren voort, kijk maar naar de pianisten die daar uitkwamen en komen. Dus ik denk dat ondanks de (nadrukkelijk) verschrikkelijke gebreken van dat Stalinisme (een werkelijke dictatuur, een gebrek aan transparantie en noem maar op) zij toch zeer veel goede dingen gedaan hebben.

En als ik kijk naar wat ze in Nicaragua hebben proberen te doen en wat Fidel Castro daar heeft proberen te doen ... Ik was in '68 door Fidel Castro uitgenodigd voor de tienjarige viering van de revolutie ... Maar dat is om enthousiast te worden. Dat is dus werkelijk om enthousiast van te worden. In plaats van al die reclames van Coca-Cola en MacDonalds enzovoort heb je daar reclames in de trant van "je moet vriendelijk zijn voor elkaar" en "je moet goed werken" of zo. Dat heeft mij dus enorm geraakt. Ik weet dat er op dit moment een aantal alternatieve bewegingen bezig zijn, bijvoorbeeld Amnesty International of die Witte Mars (nu wel wat weggedemsterd),

ik denk aan Advocaten Zonder Grenzen, ik denk aan al die pogingen. Dat zijn allemaal tekens van mensen die iets anders willen. Ik denk ook aan Geneeskunde voor het Volk. Ik vind dat allemaal schitterende initiatieven.

Hier ben ik dus optimistisch. Alleen weet ik niet hoe het gaat verlopen. Aan de VUB hebben we ook een aantal economen, een aantal milieudeskundigen die trachten nieuwe modellen naar voor te schuiven. Want zoals het nu bezig is, kan het niet meer.

Ik las een paar dagen geleden in De Morgen, dat de mensen nog maar vijf minuten per dag kunnen lachen. Vijftien jaar geleden was dat nog zestien minuten. Dat kan dus niet hé. Misschien is één van de zaken die mij aantrekt in Afrika dat alhoewel de mensen er niks hebben, zij altijd goed gezind zijn. Ze lachen, zijn optimistisch, kortom voelen zich goed in hun vel. Die mensen hadden bijna genoeg te eten en gingen naar school. Het was er niet zoals op de plaatjes uit Somalië die wij te zien krijgen.

Ik geef ginds vooral les in de hogere jaren, maar bij de studenten tweede kandidatuur, heb ik soms de indruk dat ze bijna getraumatiseerd zijn door de examens. Zij voelen zich niet op hun gemak en één van de zaken die ik nastreef als de studenten hier komen, is ze op hun gemak stellen en te zorgen dat ik ook op mijn gemak ben. Dat je toch tenminste contact hebt met elkaar. Ik herinner me een les die ik gaf aan de tweede kandidatuur, waarin er geen contact was tussen de groep en mij. Na een kwartier heb ik gezegd: "dit gaat niet, ik geef mijn les niet verder want ik kankeer iets essentieel." "i Zal wel aan mij liggen," zei ik en ik stopte mijn les. Maar tijdens mijn meeste lessen, voel ik mij goed en voelen de studenten zich goed en dat is de bedoeling van lesgeven. Anders krijg je er niets in. Het tweede wat ik probeer te doen, is dat ze hun examenvragen zelf moeten opstellen en voorbereiden en dat ze mijn lessen erin moeten verwerken. Ze hebben dus negen maanden de tijd om een examen voor te bereiden. Iedere les vraag ik of ze al begonnen zijn en met wat ze bezig zijn, zodat ik het tenminste ook wat kan voorbereiden. Ze nemen iets dat ze graag doen, en weven daarin dan wat ik hun vertel. Nu, ik kan weinig vertellen met die vertiendubbeling van de kennis om de zoveel jaar, ik kan niet bij blijven. Dus probeer ik hun concepten bij te brengen die ik belangrijk vind. Ik probeer hen uit te leggen wat evolutie is en hoe het misschien te verklaren valt. Dat moeten ze dus in hun voorbereiding verwerken. En als ze dan binnen komen op het examen krijgen ze veertien. Naarmate ze stommiteiten zeggen trek ik punten af en naarmate dat ik bijleer geef ik punten bij. Ik moet zeggen dat ik op de meeste examens enorm veel bijleer omdat ze het zo grondig doen.

Dan heb ik nog een vak dat ik echt graag geef, namelijk ethologie. Dat is de studie van gedrag, diergedrag en ook wel mensengedrag. Ik heb het geluk gehad dat een aantal jaren geleden een groep filosofen en moralisten dat als keuzevak is komen volgen. Ten eerste heb ik die cursus moeten splitsen voor de biologen en de filosofen. Die biologen kenden al te veel biologie ten opzichte van die filosofen. Ik begeleid steeds groepen van tweede kandidatuur tot tweede licentie. Met die filosofen bespreek ik dan eerst wat zij zouden willen zien, wat ze verwachten van die cursus. Meestal gaat dat over bewustzijn en zelfbewustzijn, hersenwerking, enfin, brain en mind, wat trouwens momenteel in de mode is. Dus koop ik de laatste boeken die erover verschenen zijn, deel die dan uit en iedereen moet dan een stukje voorbereiden dat hem bijzonder interesseert. Ik moet zeggen dat ik die lessen enorm interessant vind want ik leer er fantastisch mee bij (grinnikt). Ik ben er van overtuigd dat je de studenten moet leren werken, leren lezen, leren literatuur opzoeken, leren internet gebruiken. Maar je moet ze ook leren waar ze dienen op te letten. Want die ongecontroleerde informatiestroom, daar stel ik me toch serieuze vragen bij. Kortom je moet ze leren kritisch denken want dat is, dacht ik, de taak van de universiteit.

Het is vrij moeilijk, want je moet experten vormen, en een expert is - en dat weet iedereen - iemand die hoe langer hoe meer van hoe langer hoe minder weet. Tot hij alles weet van niks. Daar moet je dus mee opletten want dan krijg je mensen met oogkleppen. Generalisten worden soms zo'n mensen - en bij de filosofen moet je daar heel erg mee opletten, dat ze niet iemand worden die alles weet van niks of liever gezegd niks van alles.

Exacte wetenschappen versus humane wetenschappen

D.M: Is dat nu een standpunt i.v.m. de scheiding humane en exacte wetenschappen? Want u maakt van de filosofen, de generalisten en...

F.P: NEE, ja, wel, jij zorgt ervoor dat er wat orde in het artikel komt want ik spring hier van de hak op de tak. In ieder geval zal ik mijn mening hieromtrent uitleggen aan de hand van een

voorbeeld. Vanaf '85 ben ik actief in Kenia met projecten van de VIIR (Vlaamse Interuniversitaire Raad, nvdr.), de EG (Europese Gemeenschap, nvdr.) maar ook met gelden van Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation), UNEP (United Nations Environment Programme), IUC (Information Unit for Conventions), ABOS (Algemeen Bestuur Ontwikkelings Samenwerking), NFWO (Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek). Wij hebben bepaalde onderzoeksgebieden waar wij scheikundigen, plantologen, hydrologen, etc. gebruiken. We zijn dus met andere woorden interdisciplinair. Anders kan ik zulke problemen niet aanpakken.

D.M: Spreekt u nu over uw oesterkwekerijen?

F.P: De biotopen in het algemeen. Dat algemeen onderzoek heeft geleid tot onder andere een oesterkwekerij. U moet weten dat ik zeer graag oesters lust. Ik heb dan ook gedoctoreerd over oesters omdat ik ze zo lekker vind. Je moet dus steeds trachten het aangeen aan het nuttige te paren.

Kortom je moet ze leren kritisch denken want dat is, dacht ik, de taak van de universiteit

Maar ik ben dan begonnen in een dorp daar in Kenia, een dorp zonder elektriciteit, zonder water, ... maar waar ik me ongeloflijk thuis voelde, en waar ik zeer veel van mijn studenten naar toe stuurde. Studenten die ecologie deden of studenten die gewoon naar Afrika wilden en dan maar ecologie kwamen doen heb ik daar naartoe gestuurd gedurende weken, zelfs maanden. En die komen allemaal als andere mensen terug. En zij leren daar een aantal zaken. Ik zal niet zeggen dat ze meer leren op drie maanden in een ontwikkelingsdorp dan in vier jaar aan een universiteit, maar het zijn in ieder geval andere dingen. Zij nemen onze maatschappij echt wel veel minder au sérieux. Zij zeggen zeer serieus: "die serieuzigheid hier, allee kom hé." Wij kunnen hier niet lachen.

D.M: U hebt daar blijkbaar ook weinig problemen mee, maar soit, de les is: niet vervallen in die vijf minuten per dag.

F.P: Zeker niet. En op zeker ogenblik zei Eric Rosseel tegen mij: Jong, gij hebt nu zoveel projecten in Afrika, ik heb een studente die enorm geïnteresseerd is in Afrika, mag die niet eens overkomen? Ik antwoordde hem: Graag! Wel dat meisje is gekomen, Rita, ze zit nog op deze universiteit, en wanneer ze terug kwam (ze had drie maanden in dat dorp gewoond en sprak de taal, droeg de kleren, deed hetzelfde werk, kortom integreerde zich) is ze dan naar mij gekomen en zei: "zeg gij met uw oesterkwekerij gij maakt daar nogal wat kapot." Ik was enorm verbaasd. Ik tracht die hele biotoop sustainable te maken, daar niets aan te verknoeien, enzovoort. En zij komt me vertellen dat ik al de sociale structuren ginds ondersteboven aan het gooien ben. Ik was mij van geen kwaad bewust en heb daar met haar uren over zitten discussiëren. En ik ben tot de conclusie gekomen dat een interactie tussen exact wetenschappelijk onderzoek en humane wetenschappen meer dan nodig is.

Sindsdien probeer ik zoveel mogelijk mensen van de humane wetenschappen te betrekken bij het onderzoek. Om na te trekken wat ik verkeerd doe. En ik moet zeggen dat ik op sociologisch en antropologisch gebied niet de minste vorming heb. In die zaken heb ik hun hulp dan ook meer dan nodig. Uiteindelijk hebben we allemaal één ding gemeen en dat is dat we allemaal verliefd worden op Afrika. Ik ook. Maar ja, ik word op vele dingen verliefd (lacht).

Universitair Onderwijs

F.P: Een paar jaar geleden kwam Farid naar me en die wou een thesis maken over krabben. Maar ik ken daar helemaal niets van af. En dan stel je daar wat vragen over en dan merk je dat dien tiep daarover gelezen heeft en wel iets van dat onderwerp afweet. Bon, dan zoek je in de literatuur de specialist op het gebied van tropische krabben op en stuur je je student daar dan naartoe. In dit geval was dat Vannini die les geeft in Florence. We hebben Farid dus in het kader van het

Erasmusprogramma naar Florence gestuurd waar hij dan ook Italiaans geleerd heeft. Daarna stuurden we Vannini en Farid allebei naar Kenia. Ondertussen werken Vannini en ik door aan EG-projecten en Farid heeft zijn opleiding bij de specialist ter zake gekregen. Franky komt bij mij om iets te doen over amfibieën in West-Indië. De specialist zit in Parijs, wel, hij is dus in Parijs gaan werken. En zo kan ik wel tientallen voorbeelden geven. Natuurlijk leid ik ook wel thesissen en doctoraten. Maar dan enkel over wat ik ken.

In ieder geval zeg ik tegen mijn studenten dat wanneer zij zoogdieren willen bestuderen zij beter naar Antwerpen zouden gaan. Wilt ge vissen kweken, dan moet je naar Leuven en ga zo maar verder. In de biologie mogen de studenten dus na goedkeuring van de examencommissie hun thesis aan een andere universiteit maken. Zij kunnen daar ook lessen volgen. Enfin, ik vind dat elementair.

In de lessen die wij hier geven komen soms aanvragen binnen van over heel de wereld. Dat stelt ook heel wat problemen, want wanneer er voor een bepaald vak maar tien of vijftien plaatsen zijn en er tweehonderd aanvragen binnenkomen, tja dan zit je dus met een probleem nietwaar?

De professoren die hier doceren zijn ook niet enkel afkomstig van de VUB, maar ook uit Gent, het Instituut voor Zeevisserij, uit Leuven maar ook uit Nederland en uit Italië. We hebben die specialisten nu eenmaal niet aan de VUB, of in België. Hier ben ik dus eigenlijk voorstander van één universitaire ruimte Vlaanderen, waar we die kandidaturen dus een serieuze vorming kunnen geven. In de licenties moeten we dan specialiseren, maar dan complementair specialiseren.

We worden allemaal verliefd op Afrika. Ik ook. Maar ja, ik word op vele dingen verliefd

D.M: Ik ben akkoord met uw denkwijze, die toch gegroeid is in een bepaalde traditie. Maar ik kan u ook vertellen dat de voorstellen die op tafel liggen niet hetzelfde oogmerk hebben. De voorstellen om tot zulk een universitaire ruimte Vlaanderen te komen worden juist door de industriële lobby gepushd om zo makkelijker haar greep op het universitair onderwijs te versterken. In theorie klinken deze voorstellen wel mooi, maar ik denk eigenlijk dat de politieke overheid zich laat verleiden door dit soort vertogen. Ik denk maar aan de socialistische onderwijsministers die het beleid van de European Round Table of Industrialists rechtstreeks willen implementeren (via het plan Dillemans).

F.P: Het is inderdaad in het kader waarin men de universiteiten afbreekt - want daar is men toch mee bezig, wat trouwens een schande is, men kan niet voldoende geld in het onderwijs investeren - nefast. Eigenlijk moeten we een permanente vorming hebben voor onszelf. En niet als aanhangsel van een consumptiemaatschappij. Dat is dus een eerste vereiste. Maar ik heb mij ook altijd afgevraagd waarom de universiteiten geen blok vormen tegen die poesejellen die die universiteiten aan het afbreken zijn? Maar neen, men reageert alsof men onderling in competitie is - en dat wordt men dan ook - met bijhorende concurrentie. Men wil winst maken. En dan zie je dat niet enkel de universiteiten tegen mekaar beginnen te vechten, maar dat op één universiteit de faculteiten tegen mekaar beginnen te vechten en ga zo maar verder. Kijk, ikzelf heb steeds veel kredieten kunnen binnenhalen. Maar de reden waarom dat zo is, denk ik, is juist omdat ik samen met Leuven of Gent of wie dan ook kredieten aanvraag. Op Europees vlak werk ik met Zweden, Portugal en Nederland en weet ik veel welke andere landen. Alleen kan ik het niet. Ik heb de anderen nodig.

D.M: En de vrijzinnigen en de katholieken?

F.P: Luister eens. Daar zijn ze hier wel wat kwaad voor. Ik ben een vrijzinnige, dat is nogal logisch, maar ik werk liever samen met een slimme katholiek dan met een domme vrijzinnige.

D.M: Akkoord. Maar ikzelf werk momenteel aan een dossier over geneeskunde aan de VUB en aan de KUL (Katholieke Universiteit Leuven). En dan merk ik dat lesbische vrouwen aan de VUB wel geïnsemineerd worden en in Leuven niet. Of dat ME (Mononucleose) aan deze universiteit als virale ziekte wordt behandeld, doch in Leuven als psychosomatisch wordt beschouwd. Die mensen verdwijnen dan in de psychiatrie en zijn na een jaar lichamelijk een wrak, terwijl ze hier perfect van hun ziekte genezen kunnen worden. Je kan dan ook niet doen alsof levensbeschouwing geen invloed heeft.

F.P: Natuurlijk. Maar wij moeten toch komen tot een geaccepteerde multiculturele maatschappij, niet? Ik bedoel, wij moeten toch ook samenleven met moslims, joden, kortom al die verschillende groepen. Al die groepen moeten zich toch volledig kunnen ontplooiën zonder dat zij schade berokkenen aan een ander? En ik heb dus helemaal niets tegen bepaalde katholieke overtuigingen, zolang zij mij maar het recht geven mijn overtuiging te hebben. Maar wanneer ik vaststel hoe Europa zich inzet om blank te worden, tja... Zij zijn dus werkelijk muren aan het bouwen. Vluchtelingen mogen niet meer binnen. Ik vind dat hemeltergend en beschamend.

D.M: Enkele mensen organiseren vanavond, overigens in samenwerking met De Moecial, hierover een debat.

F.P: Dat zijn wel dingen die mij werkelijk interesseren en waar ik eigenlijk te weinig informatie over krijg. Dat begint allemaal bij landsgrenzen, regionale grenzen en ga zo maar door. Ik vind dat eigenlijk allemaal zo primitief. Ik voel mij behorende tot de wereld. Ik voel mij overal nogal op mijn gemak. De lucht, het water, de grond... hier spreekt dan wel een beetje de ecooloog, is van iedereen.

En waar die industrie het lef vandaan haalt om die lucht die van iedereen is te pollueren of het water te bezoedelen? Dat kan er dus bij mij niet in.

Gelukkig dat men vandaag de dag begint te beseffen dat er iets ernstig te gebeuren staat met het milieu. En niet enkel op het vlak van milieu, ook in verband met sociale netwerken, de consumptiemaatschappij etcetera. De bewustwording is er. Er duiken overal

resistente kernen op. In Kenia is dat ook zo. Ook daar kwamen de studenten op straat tegen de verhoging van de inschrijvingsgelden, en de straatkinderen protesteerden eveneens tegen hun levensomstandigheden. Tja, Elchardus (Mark Elchardus, socioloog aan deze universiteit, huisfilosoof van de SP en voorzitter van de Socialistische Mutualiteiten, nvdr.) zegt dat ik een dogmatisch marxist ben, maar wanneer die verschillende groepen op hetzelfde ogenblik ageren, dan kan dat handjevol regeringsleden dat niet onder controle houden. Maar dan moeten ze wel een programma hebben.

D.M: Maar dan moeten ze wel, zoals ze dat dan noemen, een voorhoedepartij hebben, niet?

F.P: Ja, maar dan moet je wel objectief zijn. Die voorhoedepartijtjes zijn over het algemeen verschrikkelijk sectair. Ikzelf heb dan ook de SAP (Socialistische ArbeidersPartij) mee opgericht, maar daar zat ik dan ook snel in de oppositie. En in die oppositie kwam ik dan ook weer in de oppositie. 't Zal ook wel voor een groot deel aan mij liggen (grinnikt).

Maar, en ik herhaal, aan de andere kant zie ik mensen zich op verschillende gebieden mengen in het maatschappelijk debat. En op die verschillende gebieden weten die mensen verdorie goed waarmee ze bezig zijn. En moet je dan die verschillende acties niet trachten te koppelen?

De Vrije Universiteit Brussel en haar idealen

D.M: Onze drijfveer om deze interviews af te nemen is de nieuwe generatie die het roer overneemt stof tot nadenken te geven door de oude generatie bouwers van deze universiteit aan het woord te laten. Het kan niet genoeg herhaald worden dat jullie zeer belangrijk zijn geweest voor de wordingsscheden van deze universiteit. In het licht van deze doelstelling kan u ongetwijfeld nog een boodschap meegeven aan de universitaire gemeenschap.

F.P: De mensen die bij de oprichting van deze universiteit gerecrueteerd werden, werden juist gekozen in een bepaalde sociale context. Dat was de context van '68, waarbij je mensen te voorschijn zag komen die op allerlei gebieden initiatieven namen. Deze mensen leefden ook in een bepaalde sfeer. Je mag ook niet vergeten dat wij in de golden sixties leefden. Er was geld. Men kon zich veel meer permitteren. Ik herinner mij Roggen (Domen Roggen, professor aan deze universiteit die we reeds interviewden in deze reeks, nvdr.), die ik beschouw als een enorm intelligente tiep, waarvan de studenten mij kwamen vertellen dat hij heel mijn les had afgebroken. En ik vroeg hen dan wat hij zoal gezegd had. En daarop antwoordde ik dat 'zij dat helemaal niet moesten geloven (lacht uitbundig). We waren natuurlijk de beste vrienden, maar ik had een meer materialistische opvatting waar hij een meer idealistisch-filosofische opvatting huldigde. Wij bereidden onze cursussen goed voor hoor. Maar ja, zelfs wanneer we elkaar nu ontmoeten zijn we het nog steeds niet eens.

"Ik werk liever samen met een slimme katholiek dan met een domme vrijzinnige"

Nu we te maken hebben met een samenleving waarin het credo is "competitie, concurrentie en winst maken" kan dat blijkbaar niet meer. Men volgt immers enkel nog die Chicago-boys. Iedereen gelooft hun standpunten omdat de hele pers in gans de wereld vertelt dat wat zij zeggen waar is. Door dit soort denken worden Roggen en ik door één nieuwe professor vervangen. Men is dus met andere woorden aan het afbouwen. Maar dat zijn dan mensen die gevormd zijn in die, ik zou bijna zeggen stressperiode van dat moeten overleven met gelden van buitenaf, want de universiteit heeft geen geld meer. In ons labo werken wij nog steeds met twintig man, waarvan maar één betaald wordt door de universiteit. Dat betekent dus dat je veel geld moet binnenhalen. Zodoende komen we terecht in een systeem waarbij de universiteiten - en haar leden - geld moeten gaan zoeken. Geld dat hoe langer hoe moeilijker te vinden is. Het laatste jaar waren er bij de EG 1600 aanvragen

waarvan er maar 99 goedgekeurd werden. En op deze manier wordt de competitie opgedreven.

Het is haast belachelijk. Men begint de publicaties te tellen van het wetenschappelijk personeel. En je hebt bij ons maximaal om het jaar een publicatie, terwijl je in andere wetenschapstakken erin slaagt om, na bijvoorbeeld een goed uitgevoerd experiment, om de drie dagen een artikel uit te werken. En dat wordt dan omzeild door bijvoorbeeld in groep te publiceren. Dan krijg je van die publicaties met drieëntwintig auteurs. Tja, dan kan je van die publicaties met drieëntwintig keer meer publiceren.

Ook in verband met de administratie loopt er het een en het ander mis. De administratie is geen administratie meer, het is een bureaucratie geworden, met enorm veel macht.

Een van mijn laatste projecten, nu geleid door George Eisendrath, is de institutionele samenwerking VUB-Kenia. Dat is een project dat loopt voor tien jaar met een budget van dertig miljoen. In totaal maakt dat dus driehonderd miljoen. Ik nodigde dan een tijd geleden de hoofdcoördinator uit Kenia uit om naar hier te komen. We gingen dan met z'n vieren eten in het Convivium. En toen ik de rekening opstuurde naar de VUB kreeg ik ze terug met de mededeling dat mijn genodigde reeds een dagvergoeding kreeg en dat die ze dus zelf diende te betalen. Ik had dus eigenlijk aan tafel moeten zeggen: ik betaal voor de drie blanken, doch de zwarte dient zelf te betalen. Dat kan dus niet.

En dan vroegen ze me uitleg. Wel, ik heb ze dan drie bladzijden uitleg gegeven, zeggende dat we kernveloep gegeten hebben, met de uitleg van hoe die te maken was, met bijgevoegde literatuur (het kookboek van de boefinnenbond). En ik heb dan toch maar eens gezegd dat ik dat dus niet doe.

En dan hebben ze maar een reglement uitgevaardigd zodanig dat ik zou moeten uitleggen of dat diegenen die zich aan tafel bevinden hun intelligentie groot genoeg is om deel te nemen aan het gesprek. Met andere woorden, een chauffeur mag je niet uitnodigen. Dat is degoutant, 't is echt crazy aan het worden. Men is zo'n regels aan het uitvaardigen.

En toen ik een jaar geleden het initiatief nam om met de verschillende coördinatoren eens rond de tafel te gaan zitten om over die administratie te spreken, zeiden ze me te zwijgen totdat het project getekend zou zijn. En als het getekend was zouden ze wel zien. En nu dat het getekend is beginnen enkelmen hun ontslag te geven...

Ik zeg dan: jamaar, ge moet uw ontslag niet geven; de administratie is er om ons werk te vergemakkelijken. Niet om te zeggen hoe wij het moeten doen. Want dan moeten ze het zelf maar doen.

En dat verschijnsel grijpt overal om zich heen. Men doet aan overreglementering. Ik vergelijk dat met de armace, dat is een begrip uit de biologie dat zegt dat planten die gepredateerd worden door dieren gaan trachten een bescherming te ontwikkelen. En die predatoren dan weer op hun beurt en ga zo maar door, begrijp je. Zo werkt dat ook met die administratie. En als zij een regeltje bij maken ga ik weer een andere manier zoeken om me daaraan te onttrekken.

Dat is dus een enorme macht. Zij doen dat niet kwaadbewust hoor, dat is een macht die op zichzelf bezig is. Een beetje zoals een bulldozer, en het is verdomd moeilijk en het vraagt veel energie om je daar tegen te verzetten.

1500 miljard dollar worden er per 24 uur gespeculeerd. Het is dat fenomeen, dat ongrijpbare fenomeen dat op dit ogenblik de wereld-economie aan het beheersen is. En je hebt dus eigenlijk geen "bazen" meer. Je hebt dus kapitaalclusters die iemand aanduiden, en ofwel wordt dat kapitaal groter en wordt zijn mandaat verlengd, ofwel krimpt dat in en neemt men een andere persoon. Daar is dus niets persoonlijks meer aan. En dat is met die administratie dus eigenlijk juist hetzelfde. En dan moet de universiteit dus kritische individuen ontwikkelen die weerstand bieden tegen zulke ontwikkelingen die dus funest zijn.

D.M: Dat is dan uw boodschap aan de universitaire gemeenschap?

F.P: Ah ja, natuurlijk. Neem uit het verleden over wat goed was, maar alsjeblief, blaas op wat niet kan.

D.M: Dat beschouwen wij als een mooie afsluiter. Bedankt voor dit leerrijke interview.

Frank

Technokratische controle in de laat-moderne samenleving

[Ctrl]-[Alt]-[Delete]

It's not because I'm paranoid, that we're not being followed. (Charles Bronson, in "Telefon")

Computers en elektronika zijn in geburgerd in onze samenleving: zowat iedereen maakt gebruik van radio, TV, rekenmachine, microgolfoven, telefoon, PC, afstandsbediening, enz... Dit is een recent gegeven: het is nog niet zo lang geleden dat zelfs een horloge iets uitzonderlijk was. De verspreiding van *consumer electronics* veroorzaakt een gewenning in die zin dat we technologie als vanzelfsprekend beschouwen. In dit artikel probeer ik inzicht te verwerven in de mechanismen achter het praktische nut dat we van deze ontwikkeling ondervinden.

Weinig mensen staan stil bij het gebruik van technologie om macht uit te oefenen. Doordat we dagelijks met de praktische voordelen van deze apparatuur gekonfronteerd worden, zijn we weinig geneigd om ons hierbij vragen te stellen. Het uitoefenen van macht over andere mensen (en dieren en de gehele natuur) is een konstante in onze geschiedenis. Vandaag blijkt dat we op een keerpunt staan met betrekking tot de mogelijkheden die (groepen van) mensen hebben om andere mensen hun wil op te leggen en na te gaan in welke mate het hun inderdaad lukt om hun wil op te leggen.

Tijdsregistratie

De controle van werkgevers op werknemers is een essentiële hoeksteen in enerzijds de ontwikkeling van dergelijke technieken en anderzijds het inburgeren van deze controle-mechanismen. Werkgevers, en dan vooral grote internationals, kunnen veel geld investeren in het ontwerpen en installeren van controle-technologieën. Het wordt sociaal aanvaard dat werkgevers de prestaties van hun werknemers controleren (er wordt tenslotte voor betaald), iets wat in de privé-sfeer veel minder evident is. Doordat het als normaal beschouwd wordt dat we op ons werk op dergelijke wijze gekontroleerd worden, is de stap om dit ook buiten de werksfeer in te voeren veel kleiner geworden.

De prikklok is de belangrijkste ontwikkeling in de controle van de prestaties van werknemers, en dan vooral van arbeiders. Waar vroeger de prikklok enkel verantwoordelijk was voor het registreren van de duur van de prestaties, zijn de huidige systemen geïntegreerd in toegangscontrole en bepaling van de aard van het uitgevoerde werk. Toegangscontrole wil zeggen dat de prikklok niet enkel het tijdstip registreert, maar ook wie waar en wanneer binnen kan. De prikklok is een elektronische sleutel geworden. Waar vroeger enkel de arbeiders een prikklok hadden, hebben nu ook vaak bedienenden en kaderleden een badge waarmee ze binnen en buiten kunnen.

Het pikken bij binnen en buiten gaan is een bewuste handeling: de werknemer steekt, tot op zekere hoogte vrijwillig, zijn of haar kaart in de klok. Nu bestaan er echter kaarten, ter grootte van een betaalkaart, die een zendertje bevatten en dus niet meer in de prik-

klok moet gestoken worden. Enkel voorbij het registratie-apparaat lopen met de kaart op zak is voldoende om geregistreerd te worden. Het geregistreerd worden is dus niet langer een bewuste handeling: de werknemer hoeft niet meer te weten waar er registratie-apparatuur opgesteld staat. De horloge-fabrikant Swatch heeft nu recent een horloge met deze technologie op de markt gebracht. De werkgever geeft zijn werknemers op nieuwjaar een mooi uurwerk cadeau (al dan niet met het bedrijfslogo er op) en is er zeker van dat hij van iedereen weet waar ze op welk moment zijn. De computer die deze registraties verwerkt kan aangesloten worden op een netwerk van camera's, zodat het mogelijk wordt om gewoon de naam (of het nummer) van een werknemer in te typen en automatisch het beeld van de camera die het dichtste in diens buurt staat op het scherm te krijgen. Dit gaat veel verder dan wat Orwell beschrijft in 1984: Big Brother (die overigens geen persoon is, maar enkel het *geleed* van een netwerk van mensen en technologieën) kon enkel iemand bekijken als hij wist voor welke camera de persoon in kwestie staat.

Deze tijdsregistratiesystemen worden automatisch gekoppeld aan de loonberekeningssystemen van de sociale sekretariaten. De benaming *sociaal sekretariaat* is overigens (net zoals Orwell's *Ministerie van Liefde* en *Ministerie van Waarheid*) een eufemisme, vermits het hier om werkgeverorganisaties gaat die gespecialiseerd zijn in de sociale wetgeving om er zo veel mogelijk voordeel uit te halen. We kunnen er al aan wennen wanneer we gaan skiën, want de swatch horloges worden gebruikt om te controleren wie betaald heeft voor de ski-lift.

Kommunikatie

Vaak krijgen we te horen dat we dankzij de nieuwste communicatie-mogelijkheden veel aan vrijheid hebben gewonnen: iedereen kan gemakkelijk toegang hebben tot informatie via post, telefoon, fax, internet (met als bekendste elementen het www en e-mail), TV... Een eerste opmerking hierbij is dat dit enkel waar is voor diegenen die de middelen (geld en sociale situatie) hebben die deze toegang verstrekt. Daarnaast is het *afluisteren* een industrie op zich geworden. In Duitsland kan de politie willekeurig af luisterapparatuur installeren in de huizen van mensen. Enkel magistraten, advocaten die strafzaken pleiten, politici, enz... kunnen niet zomaar afgeluisterd worden. Onder druk van anderen die zich op een beroepsgeheim kunnen beroepen (dokters, advocaten die geen strafzaken pleiten, priesters...) is de wetgeving nog iets vertraagd. Er wordt dus een onderscheid ingevoerd tussen twee soorten mensen: zij die zonder meer bespioneerd mogen worden en zij die hier boven staan, wat in onze ogen verfijning is van het onderscheid tussen de *have's* en de *have-not's*, tussen de meesters en de slaven. In "1984" bestaat er ook een klasse van mensen die de kamera in hun huis kun-

nen afzetten, de kempartijleden, maar de Duitsers kunnen hun eigen woord "Übermensch" misschien weer bovenhalen. Sinds ik dit fragment schreef heeft Kohl de verkiezingen verloren, ergo te be continuud.

Recent is gebleken dat de NSA (*National Security Agency* van de Verenigde Staten) een afdeling heeft om internet-berichten te onderscheppen. E-mails die de woorden "CIA", "Jihad" en "bomb" bevatten worden gelezen. Tegen dergelijke controle kunnen we ons wapenen door onze berichten te coderen, en juist daarom verbiedt de Amerikaanse regering de uitvoer van de krachtigste encryptieprogramma's. Een meer subversieve aanpak zou zijn om E-mails te versturen die naast de woorden "CIA", "Jihad" en "Bomb" bevatten in de *attachments* ook een virus bevatten om zo het mysterieuze (want officieel niet-bestaande) netwerk *Echelon* (zals de samenwerking in dit verband tussen de Verenigde Staten, Groot Britannië, Canada, Nieuw-Zeeland & Australië noemt) in de war te brengen. De *Oratory*-computer van NSA neemt alle vokale telefoongesprekken waarin bepaalde sleutelwoorden worden uitgesproken op band.

Officieel stellen de Amerikaanse en Europese overheden dat de momenteel commercieel verkrijgbare encryptie-mechanismen voldoende bescherming van gegevens bieden. De krachttoer van onder meer een VUB-team dat één van de sterkste encryptieprogramma's kon kraken ondervijnt deze redenering, en speelt zo in de kaart van de producenten van dit programma die nu meer argumenten krijgen om tegen deze redenering in te gaan en toch betere encryptieprogramma's op de markt te brengen. ENFOPOL (Europese Unie) vraagt op zak te hebben (wat wettelijk verplicht zal zijn, om zwartwerk tegen te gaan) kan er maar beter zeker van zijn dat de chip kapot is. Ook het recente plan om chipkaarten voor voetbal-supporters in te voeren is een stap die, onder het mom enkel het hooganisme aan te willen pakken, dergelijke technologieën sluipend acceptabel maakt.

Wie op het web surft, krijgt regelmatig de vraag om een *Cookie* te aanvaarden. Deze Cookies zijn programma's die zich op uw computer installeren en gegevens over u over het internet verzenden. (Zet daarom in uw browser (Microsoft Internet Explorer, Netscape Navigator, Opera, Oracle Powerbrowser, Sun HoJava...) de optie om u te waarschuwen tegen Cookies altijd aan en geloof uw browser niet dat het weigeren van een Cookie de korrekte werking van uw computer in de weg zal staan - de zeldzame Cookies die een dergelijk effect zouden hebben zijn hoe dan ook te mijden!) Wie internet gebruikt en zich zorgen maakt over al die berichten over veiligheidslekken in internet browsers kan op het internet zelf voldoende verhalen vinden om te huiver een nog intensere ervaring te maken en software en patches vinden om hem of haar gerust te stellen.

National Security Agency

<http://www.nsa.gov:8080/>

Chip- en kredietkaarten

Chipkaarten, met als bekendste vorm de Proton-kaart en de nieuwe Belgacomtelefoonkaart, bevatten in tegenstelling tot een Bancontactkaart of kredietkaart geen magneetstrookje die enkel het kaartnummer bevat, maar een kleine chip waarvan u niet kan controleren welke informatie en eventueel zelfs computerprogramma's (het onderscheid tussen informatie en programma's is dat een programma niet enkel informatie, maar ook handelingen - zoals het analyseren en doorsturen van informatie- bevat) waarvan u de werking niet kan controleren. De overheid is, enigzins achter op haar schema, bezig met voor alle Belgen een sociale zekerheids-chipkaart (*SIS: Sociaal InformatieSysteem*) in te voeren. Dit wil zeggen dat elke Belg dan met een zeer krachtig controle-systeem (hoewel de overheid pretendeert dat SIS "in de eerste plaats" een dienstverlening en geen controlesysteem - de openlijke evolutie van dienstverlening naar controle kan pas echt beginnen nadat we aan het ding gewend zijn - onze overheid gelooft niet, enkel in de stepping stone theory, ze past ze ook toe!) op zak zal lopen waarvan hij of zij geen idee heeft van wat het doet. Deze ontwikkeling is verontrustend, en wat mij betreft een actie van burgerlijke ongehoorzaamheid meer dan waard. Wie ervoor kiest om deze kaart op zak te hebben (wat wettelijk verplicht zal zijn, om zwartwerk tegen te gaan) kan er maar beter zeker van zijn dat de chip kapot is. Ook het recente plan om chipkaarten voor voetbal-supporters in te voeren is een stap die, onder het mom enkel het hooganisme aan te willen pakken, dergelijke technologieën sluipend acceptabel maakt.

Ook kredietkaarten die geen chip bevatten zijn minder onschuldig dan op het eerste zicht lijkt. De kaart bevat enkel een nummer, maar de eksakte werking van de computersystemen die deze kaart lezen is niet gekend. De banken hebben hun kredietlijnen op statistische wijze zo berekend dat de meeste mensen inderdaad over hun maximale kredietlijn gaan, zodat de banken veel hogere rentes kunnen toepassen (kassa!), maar toch niet zodanig veel dat ze hun schulden niet zouden kunnen terugbetalen. De wijze waarop deze rentes berekend worden staat doorgaans niet in de glossy folders die u op voorhand krijgt, maar wordt pas nadat u gestrikt bent meegedeeld.

Besluit

Er bestaan drie soorten organisaties die

hun gezag met geweld afdwingen: overheden, die bij dekreet het monopolie op het geweld hebben (leger, politie), terroristische organisaties en misdadige organisaties. Zij zijn natuurlijk zeer geïnteresseerd in deze ontwikkelingen. De huidige wetsvoorstellen betreffende de *kriminele organisaties* (Artikel 342) en de *eenheidspolitie* kaderen in deze problematiek. Een vreedzame betoging hiertegen werd door de overheid op geweldadige wijze (met *pepper spray*, dat minder onschadelijk is dan officieel beweerd wordt) beëindigd, wat België in het Amnesty International rapport brengt over landen die de mensenrechten niet respecteren. Ook anderen, die de financiële middelen hebben (en bijgevolg de expertise kunnen kopen) zoals werkgevers, marketing-organisaties (denk aan de junk-mail die u dagelijks in de bus gepropt krijgt omdat uw naam in enkele commerciële bestanden staat), ideologische organisaties (denk aan de recente illegale gebruik door het Vlaams Blok van de kieslijsten om hun partijgast "De Veuvevchter" naar de Brusselse Vlamingen te sturen), half-officiële/half-illegale organisaties (denk aan de deblakles die de Israëliëse inlichtingendienst Mossad heeft moeten ondergaan en waardoor hun werkmethodes aan het licht zijn gekomen), enz... maken gretig gebruik van de controle- en beïnvloedingsmechanismen die nu ontstaan zijn. Een idee waar we na de dood van Sémira Adamu mee in aanraking zijn gekomen is "*Fortres Europe*". De slotgracht zal, reëel en virtueel, zeer diep zijn.

We zouden hieruit de konklusie kunnen trekken dat technologie des duivels is. Zelfs indien we niet zo ver willen gaan, moeten we duidelijk stellen dat [Ctrl]-[Alt]-[Delete] een operatie is die we op computers kunnen uitvoeren, maar mensen mogen niet systematisch gekontroleerd, veranderd (denk aan de voorstellen van de European Round Table of Industrialists (ERT) om ons onderwijst om te vormen tot een indoktrinatie-systeem dat de mens moet omvormen naar een zowat weinig-mogelijk-denkende uitbreiding van hun produktieve machines) en desnoods geëlimineerd worden. Data en cijfers zijn, wat men ook moge beweren, niet objectief en waardevrij. "Kennnis is macht" zei de filosoof Spinoza (de Engelse overheid dacht trouwens dat Spinoza een spion was, omdat ze zijn naam verkeerdelijk als *Spy Noze* hadden geïnterpreteerd...) reeds in de zeventiende eeuw, en nu blijkt eens te meer dat hij gelijk had.

Kardamon

De Zomerschool (pilootaflevering)

Hebt u altijd al een boek willen schrijven, maar ontbreekt het u aan tijd. Hebt u misschien wel een stevig observatievermogen, maar rijzen er voortdurend problemen met het vinden van een goed scenario. Bezit u soms zin voor creativiteit, maar worstelt u nog met de zoektocht naar een (ander) kanaal om het te uiten. Of bent u eigenlijk minder scrupuleus en mist u gewoon het geld om zoals Prince Laurent uw publicatie door een negriër te laten schrijven. Geen bezwaar, kom uit uw schelp want de Zomerschool biedt u de kans om uw eigen verhaal samen te stellen.

Hoe gaan we te werk? In de eerste afleveringen van de Zomerschool bouwen we via gedichten en kortverhalen de schakels op - afkomstig uit het Zimmer-verhaal - van een eenvoudig scenario: man wordt hopeloos verliefd op een engelachtige vrouw, waardoor hij geconfronteerd wordt met aantrekkings- en afstotingsverschijnselen, die hij moet leren beheersen.

In een 2de stadium zal de Zomerschool voeding geven aan het hoofdmotief door telkens probleemsituaties aan de lezer voor te schotelen.

De opdracht aan de lezer kan op verschillende manieren betekenis krijgen. De eenvoudigste: hij kan de verschillende afleveringen lezen en ze gewoon in zijn onbewuste opslaan zoals bij een normaal boek gebeurt. Een verre toekomst zal uitwijzen of er ooit nog een of andere passieve neerslag is geweest.

De lezer kan ook actiever deelnemen. Hij kan de probleemsituaties, eventueel met verbindingsstukjes, in het raamverhaal inpassen zoals de meubels in een poppenhuis. Of geleidelijk aan het hele scenario omgooien en een nieuw creëren met zelfgeschreven passages. Er kan ook briefwisseling ontstaan over het verhaal, dat dan weer een nieuw verhaal wordt: metaataal. Kortom: alles is mogelijk in het interactief tijdperk.

Alles wat we in de Zomerschool laten verschijnen, is er op gebouwd om die snaar van interactie te raken.

Een voorbeeldje: een man is in een sentimentele bui en gaat plaatsnemen op het terras van een café in de zomer van '96. Terwijl een oude Therapy?-hit door de radio gonst, begint hij in zijn onbewuste opeens een gedichtje van Ann en haar verblijf bij de snor van Marcinelle voor te dragen. Na een paar pilsjes is zijn gedicht geen gedicht meer, maar een Nieuwjaars-wenskaart, waarvan het Jingle Bells-muziekje vervangen is door de opgefokte versie van *Diane* en *Infernal Love*. Dan, op een bushokje ziet de man reclame voor Campbells' soup. De nieuwjaarswensen worden achter de blikken wand van de doos geperst en in de rekken van Delhaize gezet. Sinds je daar alles zelf mag inscannen en alles nog sneller verloopt, zou dit verhaalje weleens confronterend kunnen worden.

Ceci n'est pas une pipe is ook zoiets, maar in de Zomerschool doen we het vooralsnog met schrijfsels, of beter: associaties van woorden, of nog moeilijker: bewuste en onbewuste ervaringen, die op een bepaald moment uit iemands leven gegrepen worden en - esthetisch of commercieel? - achter elkaar gepropt worden.

Selectie gebeurt via het verrassingsgehalte van de situatie in kwestie.

Zoals je merkt is alcohol, net als bepaalde drugs, een gemakkelijke externe invloed om de creatieve associatie te stimuleren. Maar het kan ook minder chemisch: denk maar aan een radio, die tijdens een droom praat of de anomalieën, die optreden tijdens het spel (zie SWAMP), of misschien nog de meest voorkomende: de betovering van een vrouw of een man.

Gebruik van proza in de pilootaflevering is geen breuk, eerder een uitpuring van het mentaal concept. Het wijst enkel op een verzakelijking van het personage - Martin Zimmer is een tekstfabrikant - maar er blijft een soort stekker aan zijn hersenen, verbonden met een computer, waarop de schrijver, die bijna letterlijk scribent wordt, alles kan aflezen: dialogen, bewuste en onbewuste gedachten, taalregisters, ingebeelde gesprekken. Je zou eigenlijk kunnen zeggen dat de enige actieve daad van de schrijver erin bestaat om de passages te selecteren, die meeslepende stof kunnen opleveren. Zo kwam Zimmer pas los (ik-standpunt) als hij achter de borrelfles zat, de gerichte zakenman stond er plots een intiem gesprek met God of een of andere grappenmaker toe. Van daaruit deed ik een aantal intrusies (zie overgangen *n van nomade...*), die hem meer deden vertellen over 2 belangrijke gebeurtenissen uit zijn verleden. Anders waren die vast in TV-sneeuw gehuld gebleven.

Genoeg theoretisch gezeverd. Over naar de orde van de dag.

OPERATIE ZIMMER

Ik ben bedrogen en voel me belachelijk. Nog een borrel. Voor u zit de geitenhouder en hij drinkt. BOLS, daar, de gevestigde goede naam van ons Merk opgericht omstreeks den jaren '75. We hebben de deal met Baert gemist voor Air Suisse, "tot oneedele concurrentie en namaak aanleiding heeft gegeven". We hadden ons veel eerder moeten terugtrekken van Baert en dit misbruik zoveel mogelijk wenschen tegen te gaan, zoo voegen wij: Als ingenieur is hij goed, Baert, maar voor zaken is hij een vliegenvanger en de alcoholwet was een slag in het gezicht van de herbergiers. Laten we er - in ons eigen belang want we verliezen - niet meer op terugkomen; het regent buiten. "Geniet van het glas in plaats van het te heffen, beste Martin", de pijn is verminderd en zoek de kamer rond naar de kameraad, met je ogen en kijk naar de weelde, die de andere zal steken, want ze hebben je geflikt Les Casseurs de pierres van de Corbot 1848 en in het bezit van ZIMMER, Martin Zimmer, leve Zimmer. Mijn GSM rinkelt, Zimmer. "HALLO...", niemand antwoordt, "hallo, Mr Baert?... Met wie spreek ik?"

"Meneer Zimmer, mijn naam is Gerald O'Davel, tel: 03/303.03.03. U spreekt met een lijn van de bezetting; ik ben op dooreis." Verschrikte blik. Ik wil neerleggen, maar zijn naam weerhoudt me. "Laat me even met u praten, Mr. Zimmer, u hoeft niet te vrezen, ik verdwijn met de wind." De wind waait. Hij grijpt mijn gezag, iets bovennatuurlijks, hij is een kracht; alsof dit gesprek straks zou kunnen wegvloeien in de oneindigheid van de wereld en

toch een keerpunt betekenen. "Laat me heel even met u praten. U bent uitverkoren." Niet toegeven, je mag niet toegeven, Martin, terwijl de alcohol de prikkelende warhoop in mijn broek laat smeuken en me weer zal doen praten. "Wat wil u van me, Meneer O'Davel? Wat wil u van me? Wie bent u trouwens?" Hij maant me aan om naar het dressoir te kijken. Er staat een ingelijste foto op van mij, met Martine en de kinderen; ons jubileum aan het Lago Maggiore: "Ik zit in de textiel en ben getrouwd met mijn echtgenote Martine. We hebben 3 kinderen samen: Arno, Geert en Vera... maar wat wil u daarmee?"

"U kijkt zo sip op de foto, meneer Zimmer... Staat er iemand op de foto van uw hart?"

"Ach, zorgen met het bedrijf. Ik was wat..."

"Voor uw vrouw, Zimmer. Wie staat er op? Er staat op..."

"Arno heeft toen overgenomen. Ik was trots op..."

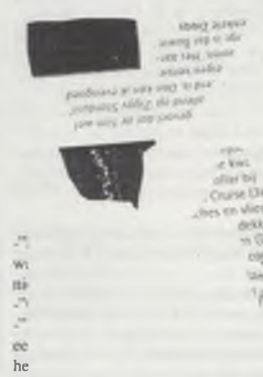
"In uw hart, Zimmer, een foto van een vrouw met blank gewaad, over alles heen zitten kijken. U hebt een relatie met haar gehad, zij is een tijd uw maitresse geweest, 3 jaar geleden. U moet er iets over vertellen." Ik wil inhaken maar de drank en de pijn verzaken weer Zimmer.

"Ik was toen 42 en mijn huwelijksleven begon wat sleur te vertonen. Kelly zag er goed uit, ik ontmoette haar op een party..." Ik smeek hem dat ik mijn vrouw alles heb gegeven wat ze verlangde, maar dat het nooit echt vuur was geweest tussen ons... "Ik voelde me erg aangetrokken, maar ik verzeker u, het was niet zomaar iets fysieks.

Voordien had ik altijd kunnen weerstaan."

"Er komen nachts heel wat messen op haar af, Martin, maar haar lichaam blijft ondoorgrondelijk voor u." Hij zei dat haar ogen misschien wel eens zouden kunnen spotten over mijn

ve

sen uw maag en uw hersenen. Maar so what. Hoeft u zich daarvoor zo schuldig te voelen? U klettert er maar op door, Martin. Hooft u dat zelf niet?" Ik krijg een krop in mijn keel, de wind herhaalt zijn woorden, de hagel slaat, het alarm van auto's en huizen begint te loeien, blauwe sirenes rijden voorbij. "De wereld ligt aan uw voeten." De wereld ligt aan zijn voeten.

"Ik antwoord: "Geert heeft kort daarna een zwaar auto-ongeluk gehad... Ik heb het me aangetrokken."

"Zimmer, Zimmer, Zimmer, wat rijt je je zelf toch altijd open als je haar wilt

Je wil weten, Zimmer, je wil weten. Maar wat wil je weten? De wereld ligt aan je voeten."

"Ik voelde me schuldig, de verschrikkelijke link. Ik wou lijden in zijn plaats." "Is schuld, schuld." Het AIDS-bloed. "Is oijn, oijn." De terreur van L.A. "Uw

van de sirenes. Ik ren naar boven mijn kleren halen, haken. Ik struikel, val. De wereld ligt aan zijn voeten.

Martine maakt me wakker in een witte ruimte met ijzeren stangen. Ze lacht even, ze houdt mijn hoofd vast. "Ik ben er voor je. We zullen smelten." Nog fluitkussen zegt ze dat ik g aan de radiator ben blijven hangen en m'n hoofd heb gestoten. "De dokters hebben hem moeten overzagen."

van nomade
van Romeo
k van Cromagnon
a van Aids-bloed
van kilometer
an evangelist

droog, zijn tong klitte aan zijn gehemelte en plakte naar suiker. Het was verkeerd om koffie te bestellen in een bijcafé van de luchthaven van Zurich. Het vuur van de haard flikkerde ervan in zijn ogen. Alles was klaar voor de grote operatie. Hij wilde absoluut te weten komen of zij er iets mee te maken, of zij het hem gelapt had, of weten de pijn zou verzachten. Waarom moest hij hier toch voor boeten? Wat had hij de wereld misdaan? Het plastic uiteinde van het tafellaken schuurde zo erg over zijn broek dat elke hoop, dat hij ooit nog 's morgens zonder pijn een sliepje zou kun-

nen verdragen in scherven verbrijzeld werd. Het was allemaal haar schuld, haar geflirt, dat hij voor de rest van zijn bestaan zou moeten overleven als een onbekende soldaat in het leger van invaliden en gedegenereerden. Kan je je mecenas zo iets aandoen? Steeds diezelfde gedachten die de mond van zijn eikel meer deden branden, steeds de woekering van geconcentreerde zuren,

sterker verspreiden als hij aan haar ging denken. "Martine, ik ga kijken naar de uren." Hij ging naar buiten, zijn horloge stond stil. De hall naar de uitcheckbalie was lang en druk, men kon er nauwelijks iemand herkennen. Zijn lichaam voelde hoe zijn voeten ineens wilden gaan rennen en hoe moeilijk het was er zich telkens tegen te verzetten als het angstzweet voortdurend begon te herhalen dat ze elk moment kon aankomen, dat ze slechts 5 minuten van elkaar gescheiden waren, in vliegurenafstand. Elke maandag, als het wat stiller is, elke maandag na Pasen ging ze rusten in haar studio in Gen_ve. Nooit had hij met haar naar Gen_ve mogen meegaan. Haar visie is... de modewereld is veel vrijer in omgang, je hoort de wildste verhalen over decadentie, sex, drugs, vrije sex, sex op commando, underground, er moet altijd wel iets van waar zijn. Er heeft eerst een ban op wat er toen gebeurde is, terwijl hij haar ineens toch achter een bosje uitbundige toeristen zag praten met een geil uitzierende vrouw in deux-pi ces.

12.47 op de grote klok, piekerend hoe 3 geen 2 kon zijn en 3 __n teveel is hoopte hij dat ze die ander zo snel mogelijk zou verlaten, naar hem zou toekomen en alles zeggen. Waarom bleef ze daar staan met dat lelijke ding? Waarom ging ze niet weg? Was ze misschien lesbienne geworden? Of altijd geweest? En zou ze misschien wraak willen nemen als ze hem zou ontmoeten, naar Martine gaan, alles verklappen, een schandaal veroorzaken hier in Zurich, om zich te bewijzen? Hij maakte pistes van het ene bosje naar het andere, zijn hart in zijn keel en zichzelf wijsmakend dat er nog wel andere, betere gelegenheden zouden komen, dat ze hem nu toch niets zou zeggen, zelfs indien hij er haar veel geld voor zou bieden en dat een brief misschien een veiliger oplossing was. Ze namen afscheid, haar valiezen naar de wanden van de uitgang. Op de grote klok was het 12.58, hij liep naar haar toe. "Kelly Duchomois, we treffen mekaar in Zurich." Hij zou naar zijn vingers blijven kijken zoals hij voor de spiegel had geprobeerd, maar kon amper even volhouden. Haar gezicht was te mooi van dichtbij; met die vlezigse wangen, haar trillende lippen; de ogen van het noorderkruis en de haren van de flamenco, die alle woorden konden vergoelijken, luwen, poëtischer maken. "Martin Zimmer, I presume."

"U herinnert mij zich toch?" Voor het eerst zag hij de donkere puntjes onder haar ogen, boven haar kaken, voor het eerst zag hij dat. Voor het eerst zag hij waarom zij iets kinderlijks had, na die jaren. Het was hem nooit opgevallen voordien.

"Neemt u me niet kwalijk, Martin... Ik weet hoe gevoelig je bent voor die dingen... Maar met zo'n drukke agenda

... niet genoeg manifesteren? Of ontbrak het haar aan aanzien? "Voor een minnares zou het niet mogen." Haar ogen keken een beetje verstrooid, een beetje afwezig. Misschien lijdt ze er wel onder. Misschien lijdt ze ook pijn, net als hij, maar was ze gewoon kraniger in haar lijden. Misschien bewaarde ze het liever als een geheim en hoefde ze daar niet perse alles over te zeggen of over te weten om de pijn te kunnen aangaan. Om haar niet te kwetsen beweerde hij dat alles bij het oude gebleven was, dat Martine zich van geen kwaad bewust was geweest en dat ze zich geen zorgen hoefde te maken. M. en M. Zimmer waren nog nooit zo gelukkig als nu.

"Slechts door __n letter gescheiden, Martin en Martine Zimmer." Volgens haar waren ze daardoor waarschijnlijk altijd al voor elkaar geboren geweest. "Je bent niet echt rancuneus?" "De wereld hangt soms aaneen van hele kleine dingetjes." Nee, ze laat een leven met pijn gewoon verder leven. Reizigers zouden dit voorbeeld moeten volgen en niet vlug voorbijstromen. Ze lijken teveel op keien met hun grimme ogen. Soms dacht hij dat iedereen een ziekte bij de geboorte kreeg, geboortepijn, maar wisten we dat niet, wisten we niet dat het pijn is, zoals we ook niet zeker weten of we allemaal wel hetzelfde zien en horen als we naar de tarmac kijken. Misschien was hij al die tijd, meer dan 45 jaar, gespaard gebleven van die ziekte, was hij een uitzondering en heeft God deze procedure voor hem ingeschakeld om van hem een beter mens te maken. "Ik zou nu meteen naar uw vrouw kunnen toegaan en haar alles vertellen, maar daar hou ik me liever niet mee bezig." Waarschijnlijk is het de gewenning, die hem parten speelt en het allemaal zo moeilijk maakt, de gewenning van een ander leven zonder pijn geleefd te hebben, weten wat er aan dat rijkelijke einde van het achterland staat in plaats van zomaar te bedaren. Al de reizigers hebben hun vaste lijden, hebben in hun lijden vergeten te lijden, maar daar moest hij zich bij neerleggen. Voor hem zou een normaal leven pas terugkomen eens hij de pijn overwonnen zal hebben, eens hij heeft leren leven wat het leven werkelijk is.

"Gedane zaken nemen geen keer." "Allicht, Martin." "Wel ik vrees dat de taxi op me staat te wachten." De pijn was haast volledig verdwenen.

"Het was leuk je nog eens te ontmoeten. Ben je op vakantie?"

"Op vakantie." "Pas goed op jezelf." Langzaam liet ze zich in de mensenzee opzuigen.

"Zij ook, Martin."

de k van koninkrijkrijk
de k van klandēstien
de a van antraciet
de a van Edelweiss

en revelatie
en nicotine

Sheree Wilson komt morgen, naar de PARADISIO de mooiste tafel voor de avond: "het adelaars op een ver-hoogte aaronder nog een anet een Oosters lampje na-waterval. Het was deel van een baan-nt even buiten Amsterde autoweg tijdelijk sdichte glazen moest voor bruggetjes en Nymfeas op zalmkleurig gemarmeriseerde wanden. Hij zat alleen aan tafel, te wachten op haar, tot ze aan de deurpost komt. Zijn lul was weer helemaal slap geworden stelde bijna niets meer voor bij die van de ober die met een strakke broek rondliep en waarschijnlijk een oogje had op de nieuwe receptioniste, die vooraan alles met zorg trachtte te brengen en een servet voor haar kutje droeg. Aan tafel 3 zat een vrouw met een canariegeel ensemble en kaalgeschoren kutje in het gezelschap van __n van haar minnaars, een gedistingeerde bureau-chef, die eveneens een streep onder zijn torso had getrokken. Ze genoten van elkaars kortelinge passies en van de magret de canard, die de chef himself gepresenteerd had met zijn rare rolmopje in de richting van haar neusvleugeltjes. Een fijn behaarde homo, die aan de overkant had post gevat, reageerde uitgelaten, maakte meteen dezelfde bestelling en was bereid meer te geven dan zijn vriend ooit zou willen toegeven. Martin voelde zich ongemakkelijk in al die drukte en had moeilijkheden met de belofte om op haar te wachten, als een kind, dat snoepgoed van de Sint verlangde terwijl hij moest blijven aanzien hoe 2 jonge mensen aan tafel zeven met een partijtje oosters hun laatste likkebaardje een half uurtje geleden wilden verder zetten. Zijn irritatie werd nog groter toen de homo enkele pressions van zijn hemd lostrok, langzaam in Martins richting fantaseerde aangezien hij de bestelling aan de chef al snel als een loze belofte mocht beschouwen. Martin daarentegen maakte geregeld van die rare bewegingen met zijn heupen zodat het zweet op zijn hoofd ging paretelen. Even later gooide hij voortdurend ene been over het andere alsof er een wesp in zijn broekspijp was geslopen. Het scheen opwindend te zijn maar niet voor Martin. Hij wilde wegrennen naar de toiletten, maakte een paar keer aanstalten om recht te staan en ging uiteindelijk terug zitten wachten. De homo knikte. Waarom moest hij altijd op haar wachten? Als hij alleen zit begint hij rare dingen te doen. Opeens begon hij langzaam het tafellaken naar zich toe te trekken, schoof met zijn handen schichtig onder het doek om onder zijn ritsluiting en balzak te masseren. Waarom doet hij dat? Waarom gebeurt het altijd in de onherbergzaamheid na het vrijen? De homo ver-

schrikte plots door het kwetterende kabaal van Hollandse dames, die hun jas uitdeden en zich in kruispas in zijn richting begaven. Wat als ze zagen dat hij bezig was? Zouden ze een schandaal veroorzaken, waardoor zijn vrouw alles te weten zou komen van de politie?

Kelly verscheen. Ze was helemaal in zwart gehuld en de haarjes op haar schaampekruilden van Deluxe-zeep. Waarom heeft ze zwart aangedaan?, zag je hem denken. De machistische ober probeerde haar jolig met een fruitschaal te paaien zodat ze even het spelletje zou meespelen alvorens naar boven te komen. "Oh Martin, champagne.", zei ze boven en kustte hem. Ze lachte. Bedriegt ze hem? Wat als zijn vrouw hierachter zit? Spelen ze onder een hoedje? Wat als haar zwarte jurk en champagne cynisme is? Ze zei dat Sheree Wilson morgen naar de PARADISIO komt en lachte nog eens. Zijn kootjes krulden. Hij voelde zich opens niet meer de zakenman, waarvoor vele hem hadden gehouden.

de k van kutwrijf
de a van amigoo
de n van nomandsland
de k van kazimir
de e van epuratie
de r van razemij

Op de deur van het toilet stond geen "fuck you, Danny" zoals op de dag van zijn besmetting. Nu waren de tegeltjes glanzend lichtblauw, mooi naast elkaar gefixeerd en kon hij plassen in de geur van detergent. Op het toilet van zijn besmetting stond ook een stoffige Broadwayster van Jeremy Irons, die beschenen was met kauwgom en sperma. Hij sloot zijn ogen, slikte even en pitste daarna nog eens aan de adertjes en de plooities van zijn penis, balletjes en alles wat daarachter zat. In de wachtkamer had hij een affiche gezien waarop stond dat je zelf elke dag actief kanker moet opsporen door je borsten en teelballen op knobbelletjes te controleren. Alhoewel hij zijn huid eerst zachtjes had gemasseerd, merkte hij een nieuw raar propje op boven het linker balletje, een teelbal die hij voordien nooit gevoeld had. Lachende verplegers liepen voortdurend binnen en buiten. Ze praatten schabouwwijk over patiënten, terwijl hij telkens stukjes papier moest aftrekken, die snel in de WC-pot gooide en water liet vloeien. Zijn opengesperde ogen gingen rusteloos langs de gelakte deurpost op zoek. Er was helemaal geen adertje en zijn keel werd er droog van. Toen hij onder de klink terug naar beneden moest kijken was het precies of zijn falus veel groter was geworden. Onderaan de affiche stond ook geschreven dat teelbalkanker de meest voorkomende doodsoorzaak was van mannen onder de 30. Hij schudde en schokte een paar keer onverwacht, trok voorzichtig nog eens langs de andere kant van het aanhangsel, knipperde met zijn ogen, maar alleen een stekende pijn zinderde ervan tot in zijn lymfen. Slechts 30% van de gevallen hebben kans op overleven bij late detectie. Na_ef was hij geweest om jarenlang te denken dat zijn minnares alleen als medium was blijven fungeren voor zijn ziekte en dat het allemaal beter ging worden als hij zou leren waardig te denken en barmhartig te leven. "Allemaal voor de dood", zei hij. Waarschijnlijk zat de ziekte al jaren in zijn lichaam, waren er al uitzaaiingen gebeurd, zou geen en-

kele behandeling meer kunnen helpen. De deur ging open.

Er moest een rozenkrans zijn op de begrafenis, met een sobere rouwplechtigheid en "My Way" van Frank Sinatra. Hij wilde niets speciaals als teken van moed, alleen Kelly moest op de uitvaart aanwezig zijn zodat ze zich geen verwijten hoefde te maken en haar Martin in vrede kon sterven. De mensen, die in het zaaltje zaten, waren nog altijd dezelfde, maar hij had de indruk dat ze hem deze keer meer bekeken, alsof zijn hoofd sindsdien zinderender ogen kaler was geworden. Wat verder zag hij hoe kankerpatiënten even uitgelaten werden. Ze moesten gaan zitten voor spiegelwanden en lachten de hele tijd versuft en smekend zonder echt om te zien naar wat er in de Duitse crimi op dat moment gebeurde. Als de pijn in zijn buik niet gauw zou optrekken en het virus in zijn lichaam voorgoed uitroeien, dan zou hij binnen afzienbare tijd ook deel uitmaken van hun clubje doden, dat daar in versleten schuifzetels werd gedumpt. Eens hij in een ziekenhuisbed zou terecht komen zouden de dokters hem ook vanalles op de mouw kunnen spelen omdat hij dan van niet beter meer zou weten om als een lijzdamme de parabels van zijn mirakuleuze genezing te bedenken en ze weer te vergeten. De trappen waren te steil voor hem geworden, hij moest even gaan zitten op het vensterbalkje, waar een beeld van Heilige Rita preikte, haar rug naar een paar vervallen krotten gekeerd. Ook op schijnbaar devote plekken wilde de pijn niet wijken en was het alsof een piranha bij iedere trede langs het schaamben sneller naar boven was aan het kruipen en bij zijn middenrif zo erg met zijn vlijmscherpe tanden tegen Martins longen bleef bonken dat zijn hart het bijna zou gaan begeven. Het ziekenhuis stond op een heuvel, waar een spoorweg onderliep en wat verder stond een oude fabriek van Pelletier. In morbide buien werd het betonnen ziekengevaarte met zijn schoorsteenpijpen een incenerator waar de brandstof werd geleverd voor de treinen en de beschuiten. Tussen de kleine spetters op de venster liepen 2 grotere druppels naar beneden. Hij dacht aan zijn moeder, een kranige vrouw van 89, die te veel had geleden in haar leven om er dit nog bij te nemen. Ze oorlogten moeten ondergaan, daarna een zoon, zijn oudere broer Bernard, moeten afgeven, Geert, haar lieveling, die naar Amerika was verdwenen en nu hij, die weldra als een klein vlammetje voor haar ogen zou uitdoven. In de weerkaatsing van het licht op het raam, kon hij dezelfde zachte trekken rond zijn mond ontwarren. Bernard had die gelatenheid niet, Bernard had het Franke van zijn vader, wilde nooit compromissen sluiten over de Kerk en heeft nooit moeite gehad om die harde beslissing te nemen, zelf al leide ze naar een tragisch einde. "Na de dood zullen mijn handen overleven", zei hij altijd toen Martin uit bed kroop en naast hem kwam zitten op het terras en keek hoe hij er in slaagde om een Gitane in één van zijn mondhoeken te houden terwijl hij verder tekende aan Carolien. Op de vooravond schreeuwde hij: "Morgen vertrek ik." "Kom niet achter me zoeken, je vindt me toch nooit!" en 14 maart 1956 lag hij met zijn beste pak in de woonkamer, bedolven door de kristallen luster, terwijl papa iedereen angstvallig probeerde weg te houden van dit onheil.

Filip Van De Kerpel

Impressie

Ben net terug van een wandeling met onze huisgenoot die voor hond doorgaat. De striemende regen die deze wandeling domineerde heeft nu even een pauze ingelast, maar de wind doet nog steeds de bomen buigen en stelt de volharding van de enkele blaadjes die zich nog aan hun takken vastklampen zwaar op de proef.

De boerenjongens zijn op weg naar hun dagtaak. Doorheen het snelle rime van de ruitwissers van hun tractor staken ze hun hand op naar mij, doorrengend meisje met hond langs de kant van de weg: het herfstweer schept verbondenheid tussen de mensen in de velden van Axel.

Ondertussen ben ik uiteraard terug binnen. Mijn overige huisgenoten zijn zo niet uit hun bed gevallen. Het is zaterdagmiddag, half één, na de derde week van het academiejaar. Van Bendeghem heeft het dilemma van A v B. A) C. B) C / C op een manier uitgelegd die haast te mooi is voor woorden, Jan Danckaert betoonde zich een uiterst sensuele salsa-danser, en de schorsenerenburger van de vegetarische toog bleek tot mijn verrassing toch lekker te zijn. Het leven aan de VUB zit waarlijk vol lichtpunten.

Eenevens in deze voorbije week reed de angstwekkende en pompeuze verschijning van Johan Demol op meters-

hoge borden door de Kroonlaan, werden massagraven in Bosnië blootgelegd terwijl nieuwe gedelfd werden in Kosovo, schreeuwden de Franse scholieren zich de longen uit het lijf om de gelijk onderwijs te eisen en bleek de dood van een jonge asielzoekster reeds aanvaard en vervolgens vergeten.

Aan de paragraaf die nu moest volgen heb ik het voorbije half uur duchtig geschraapt en herschreven, tot er uiteindelijk niets van overbleef. Ik wilde het hebben over de disproportie die we gedwongen zijn te hanteren bij het hechten van belang aan wat er in de eerste (de kleine) en de tweede (de grote) wereld gebeurt. Over de vorm van egocentrisme die ingebed ligt in ons dagelijks leven, over de bedelaar in de metro die haastig voorbijgelopen wordt omdat iedereen zijn trein moet halen. En ik wilde wijzen op het misselijkste en het moeilijkst te aanvaarden aspect van dit alles, namelijk dat deze modus vivendi van onverschilligheid een onontkoombaar onderdeel is van ons bestaan, tenminste als je niet ten onder wil gaan aan 's werelds ellende. Maar uiteraard is dat alles geweten, en ik moet mijn moeder gaan helpen met haar inkoop. We gaan trouwens mosselen eten vanavond.

Anne

Studentenkringen in de put

Van monument naar tent

Zoals ondertussen wel genoegzaam bekend zal zijn, zullen de dopen van de facultaire kringen dit jaar in een tent doorgaan, en niet (zoals de twee vorige jaren het geval was) in de parkeergarages onder gebouw K. De garages waren twee maanden per jaar genoeg onbruikbaar voor hun oorspronkelijke doeleinden en de faculteit Toegepaste Wetenschappen stelde bijgevolg haar ondergrondse parking niet meer ter beschikking van de kringen.

Er werd dus naar een andere oplossing gezocht en de immer gulle academische overheid stelde voor een tent te huren waarin de dopen zouden kunnen plaatsvinden.

En nu stelt u zich natuurlijk de vraag waarom deze dopen niet gewoon in de een of andere zaal plaatsvinden.

De ondergrondse

Wel, vroeger vonden die dopen plaats in de PK-zaal aan de Waverssesteeweg. Maar, enkele jaren geleden ontdekte men onder deze zaal een gangenstelsel dat prompt tot monument werd gebombardeerd. Men ontdekte ook nog iets anders: deze ijskelders hadden serieus te lijden gehad onder de activiteiten die enkele meters hoger gehouden werden. De hele constructie bleek toch niet zo ideaal want hele liters methyleenblauw, turf en andere rotzooi waren doorgesijpeld en hadden grote schade aangebracht aan de ondergelegen ijskelders. Gedaan dus met de doopzaal. Vanaf dan werden de schachten in de garages van gebouw K gedoopt, wat nu niet meteen een verbetering kan genoemd worden. Zowel qua veiligheid als uit artistiek oogpunt was dit zowat de slechtste oplossing die men had kunnen bedenken. Zoals u wel weet (of niet; maar dan weet u het nu) bestaat een doop uit een opvoering van de naakte schachten, die ondertussen door het publiek bekogeld worden en naderhand nog eens blauwe turf over het hoofd gekieperd krijgen. Om het de schachten niet al té moeilijk te maken, hoort de ruimte waarin de doop plaatsvindt toch wel aan een paar vereisten te voldoen. Mogelijkheid tot verwarmen bijvoorbeeld, want België is er het land niet naar om in november naakt rond te dartelen. En privacy, want naakt rondhuppelen doe je ook niet als iederéén je ziet. En douches, om jezelf weer toonbaar te maken na het "modderbad". Andere handige bijkomstigheden zijn verlichting en plaats om een podium te zetten (zowel in de breedte als in de hoogte). Ook op het vlak van brandveiligheid zijn de garages verre van ideaal. Om het gebeuren toch enigszins van de buitenwereld af te schermen, zagen de kringen zich in het verleden immers verplicht plastic tussen de zuilen te hangen (ik hoef niemand uit te leggen wat het effect van een brandende lucifer op een vuilniszak is?).

De dossiers

Bewust van deze problematiek wachtte men op de aanbieding van de academische overheid om een nieuwe zaal te bouwen. De Sociale Raad diende in december 1997 een eerste voorstel in over de bestemming van de oude doopzaal annex ijskelders maar dit voorstel werd al snel gekelderd door de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, die zolang de renovatie van de kelders duurt, het houden van activiteiten zoals dopen verbiedt. Momenteel wordt er, op initiatief van het Rectoraat, een juridisch onderzoek gevoerd tegen deze commissie. Dit onderzoek is er natuurlijk niet alleen omdat Els Witte zo met de studentkoze medemens inzit, maar omdat het advies van de commissie zowat elke mogelijke bestemming van de zaal verhindert. De droombestemming voor de kelders is immers een tentoonstellingsruimte.

In maart 1998 werd er opnieuw een dossier Polyvalente Zaal opgesteld waarin het probleem op ruimere basis aan de kaak wordt gesteld: niet alleen voor dopen maar ook voor andere activiteiten (film, ateliers, concerten, fuiven, ...) is er geen specifiek aangepast gebouw voorhanden. De SoR en de dienst Kultuur sloegen de handen in elkaar en maakten een ontwerp voor een nieuw te bouwen polyvalente zaal. De vooropgestelde maximale kostprijs bedroeg 20 miljoen. Voor dat bedrag zou men echter alleen een prefabzaal kunnen neerzetten, wat problemen gaf met de brandveiligheid en met de dienst Kultuur, voor wie dergelijk project geen structurele verbetering zou betekenen. De zaal zou ook niet rendabel zijn omdat ze maar voor een tiental evenementen zou gebruikt kunnen worden (verhuren aan externen zou voor een te grote overlast op de campus zorgen).

Het grote probleem was dus nog niet opgelost. Van de kringen kwam er nauwelijks initiatief waardoor de studentenvertegenwoordigers hun eigen voorstel aan de overheid hebben voorgelegd. Hierin boden ze hen de keuze tussen een fatsoenlijke zaal of een modulaire tent mét accommodatie, die jaarlijks geplaatst wordt tot er een structurele oplossing komt.

De tent

Het werd dus een tent. Logisch, als men bedenkt dat een zaal 20 miljoen zou kosten en de VUB een beetje krap zit als gevolg van het geplande gebouw in de put. Een tent kost de VUB 500.000 Fr per jaar plus de bijkomende kosten: in totaal zo'n 700.000 Fr.

Van dat bedrag wil de dienst Communicatie nu 200.000 Fr van de kringen terugvorderen en om dat geld los te krijgen heeft de Heer Tony Tillez een bezoekje aan Bram Gilles van het BSG gebracht, om te polsen of hij dat geld misschien zou willen gaan vragen. Het BSG voelde zich na deze extra druppel in de emmer serieus ondergewaardeerd.

Het beheer van de tent is immers in handen van de Sor en het Facultair Convent en het BSG zou ook graag wat verantwoordelijkheid hebben. Als reactie hierop stelde Pablo Annys dat het BSG amper haar eigen zaal kan beheren en dus niets in deze kwestie te zoeken heeft. Er waren dan ook nog de problemen met de drankvoorraad, die nu buiten het BSG om geregeld werd, met als resultaat dat ze een lagere jaaromzet bij Interbrew bereiken en dus ook in een zwakkere positie staan bij de onderhandelingen over mogelijke voordeeltjes. Ander punt van ontevredenheid was dat het BSG altijd voor de veiligheid op dopen heeft ingestaan en daar ook wel wat erkenning voor wil. Over de veiligheidsvoorzieningen in de tent zijn ze trouwens helemaal niet te spreken. De enige oplossing blijft voor hen een aangepaste zaal.

Bon, de kosten dus: 700.000 Fr wordt door de VUB betaald, vanuit de kringen komt 60.000 Fr, nodig voor de bekleding van de tent en misschien ook nog eens die fameuze 200.000 Fr, een praktijk waartegen de SoR zich verzet. Wat opvalt is dat de overheid niet staat te trappelen om veel geld in de tent te pompen, maar zich ook niet uitslooft uit de kosten te komen: de tent is slechts voor twee dagen verhuurd aan een externe groep. Van goed beheer kan men dus nauwelijks spreken als men bedenkt dat in twee maanden tijd negen dopen, één cantus, drie TD's, één openingsreceptie en de twee externe activiteiten (totaal= 16 dagen) plaatsvinden in een dure constructie.

Al met al is er dus nog geen definitieve oplossing en blijven de studenten letterlijk en figuurlijk in de kou staan. En ook al roept Els Witte nog zo hard dat er plaats moet zijn voor ontspanning naast de studie, de VUB wil daar duidelijk niet zelf voor zorgen.

Ruth

Wat doe ik met al mijn vrije tijd?

FILMS

	Aula Qb	Aula Qc	Aula Qd
02/11/98			
03/11/98	Dante's Peak	The full Monty	Hercules
04/11/98			
05/11/98			
06/11/98			
09/11/98	Fifth Element	L.A. Confidential	Wild
10/11/98	niet vermeld	niet vermeld	Kiss the girls
11/11/98			
12/11/98			Romeo and Juliet
13/11/98			
16/11/98	Jacky Brown	niet vermeld	
17/11/98	G.I. Jane	Wag the Dog	Desperate measures
18/11/98			Face Off
19/11/98	Funny games	American werewolf	niet vermeld

SSSSSS T O O O O O M M M M M

Fuiven

Dag	Datum	Activiteit	Kring
ma	2/11/98	DoopTd	Hilok
di	3/11/98	DoopTd	PPK
wo	4/11/98	DoopTd	VRG
do	5/11/98	DoopTd	PK
zo	8/11/98	Cantus	Pers
ma	9/11/98	DoopTd	Keps
di	10/11/98	DoopTd	TK/FK
wo	11/11/98	DoopTd	GK
do	12/11/98	DoopTd	LWK
zo	15/11/98	Cantus	VRG
ma	16/11/98	DoopTd	DWK
di	17/11/98	TD	KBS
woe	18/11/98	cantus	FA
do	19/11/98	Pré St. Vê	BSK
vrij	20/11/98	St. Vê	BSG

DE

Fabeltjes-

KRANT

Geruchten en Gedachten, waarvan niet bewezen is dat ze niet waar zijn !

Het is met vreugd in het hart dat wij u volgende groot nieuws voor de VUB brengen: er heeft zich één (jawel 1) eerstegeneratiestudent ingeschreven voor de richting tandarts. Dat brengt dan het totaal aantal studenten in eerste kan tandarts op 4 (jawel 4). Net genoeg voor een potje kleurenwieszen. Als dat geen optimalisatie en kwaliteitsbewaking is, dan weten wij het niet

meer. Mochten de tandartsen in spé besluiten om dan toch maar geen tandarts te worden (het valt zo op als je brost hé) dan zullen we ze moeten vragen om toch nog even geduld uit te oefenen. De nieuwe studieboekjes zullen pas eind december klaar zijn. Jammerlijk genoeg wel net te laat om te veranderen van richting. 3 van de 4

Bonobo's op de dienst Studieadvies (die de klagende bonobo's en bonobomoeiders over de vloer krijgen, kunnen er alvast niet mee lachen en stappen op. De fout zou bij de Bonobo's op de faculteits secretariaten liggen. De bonobo's op de faculteitssecretariaten gaan immers van het principe uit dat iedereen maar moet studeren wat de pot schaft. Dat maakt het allemaal veel simpeler voor hun. Over secretariaten gesproken. Er zou laatst een Bonobo vriendelijk behandeld zijn op het LW-secretariaat maar dat bericht werd door geen enkele onafhankelijke bron bevestigd.

Maar waarom zou je eigenlijk nog studeren? Je kan ook gewoon je eigen diploma maken en daarmee gaan solliciteren. Veel gemakkelijker en het spaart je minstens vier jaar uit. Ga wel niet bij UVB (Unie van Vrijzinnige Bonobo's) solliciteren met een diploma van de rechten zoals een niet zo snuggere Bonobo laatst geprobeerd heeft. Spijtig genoeg voor hem was de Voorziter van UVB (Dhr. Magits) ook Decaan van de Rechten. 't Kan verkeren, zei Bredero. Maar niet getreurd, er zijn nog honderden interessante jobs voor de man aan de VUB. Kunnen liegen en bedriegen kan alleen maar zijn marktwaarde doen stijgen.

Waarom probeert hij het eens niet bij de Sor. Met oog op het marionetten-theater binnenkort kunnen ze nog wel iemand gebruiken met talent. Vooral nu het dolle duo er het bijtje bij neer heeft gelegd. Speciale onderzoeksbonobo's van de Rijkswacht zijn nog op zoek naar vervangers voor het tweetal. De vervanger van Rafke is

in ieder geval in geen velden of wegen te bekennen. De vervanger van Eric die Aerde Maeckte is wel terecht. De onderzoeksteams trffen haar aan in het bed van Raf. Ze weigerde wel alle dienst. Ze is student-af en dat maakt haar ongeschikt voor het hoogste ambt aan de VUB: Sorlid. Ze heeft al een paar jaar ervaring met een Sorlid, dus ze weet dat het geen pretje is.

Het is eigenlijk ook niet helemaal zeker dat de stekjes van het dolle duo wel vrijkomen want ze zitten met een vormelijk probleem. Niet dat ze in een vormeloze massa blubber zijn veranderd hoor (dat ook) maar ze vinden de ontslagformuliertjes voor ex-Sorleden niet en zonder het juiste formuliertje kan je natuurlijk geen ontslag nemen. Hopelijk vinden ze de formuliertjes terug voor Glimsmurf het bijtje erbij neerlegt.

De Bonobo's op dienst Huisvesting zitten er wat lusteloos en gedeprimeerd bij de laatste tijd, ze zitten futloos in hun kooitje en weigeren alle bananen. Reden: op mysterieuze wijze is er weer een TV gestolen. Verdwenen uit de leeszaal van de Schoofslaan als een schilderij op de dienst cultuur. Dat brengt het totaal voor Nieuwelaan en Schoofslaan dan op drie Tv's en één video in twee jaar. 't Is alsof de Duvel ermee gemoeid is. Pluspunt aan de zaak is dat de Bonobo's van de respectievelijke BWC's ten minste weten wat doen met hun 10.000 Bef per jaar.

Waarschijnlijk was een of andere student niet zo opgetogen toen hij zag wat die '1500 kamers met de modernste

voorzieningen' in de praktijk betekende en heeft hij het recht in eigen handen genomen. Tja, aan dat tempo beschikt de VUB over 500 jaar inderdaad over '1500 kamers met de modernste voorzieningen'. Hoewel het zou kunnen dat tegen die tijd de Nieuwelaan afgebroken is. Let wel, zou kunnen...

Ook gemerkt dat de nieuwe gebouwtjes en voorlopige oplossingen (modulaire tent en VTI-gebouwtje aan het KK) weer welig tieren aan de VUB? Echt gerieflijk zijn ze niet maar er werd ons verzekerd dat het slechts tijdelijke oplossingen zijn tot het Nieuwe gebouwencomplex er staat. Dat willen we met ons slecht karakter best geloven maar we hebben er toch nog wel een vraagje bij. Die 'tijdelijk' is dat dan tijdelijk zoals de campus? of tijdelijk zoals de Nieuwelaan?

De Bonobo's van het vijfde verdiep zijn ondertussen wel stikjaloers en hebben ook nieuwe lokalen gevraagd want zij zitten soms ook met teveel Aapen in hun kantoor. Nog een geluk dat de VUB van die frisse nieuwe gebouwen heeft en niet van die lelijke 19e eeuwse gebouwen genre Quai d'Orsay en zo. Om de Bonobo's koest te houden werd hun beloofd dat ze een tijdelijke boomhut krijgen in het tuintje van de C.

Oh ja, voor we het vergeten: naar het schijnt heeft De Krant een nieuw logo. Dat bericht werd echter door geen enkele onafhankelijke bron bevestigd.

Louis Paul Bonobo

SOMS ZOU IK ZO IDIOOT ALS DE REST WILLEN ZYN!

BXL

MA 12 FILMMUSEUM
20u15 Loin du Vietnam (Alain Resnais)
22u15 Accident (Joseph Losey)

CINEMA NOVA
tot 18 okt. op do, vrij, za, zo: East Side Story

DI 13 FILMMUSEUM
18u15 Dr. Akagi (Shohei Imamura)
21u Intentions of murder (Shohei Imamura)

WO 14 FILMMUSEUM
18u15 L'amour à mort (Alain Resnais)
21u15 Damage (Louis Malle)

DO 15 FILMMUSEUM
18u15 Falbalas (Jacques Becker)
20u15 Endless Desire (Shohei Imamura)
22u15 Young and innocent (Alfred Hitchcock)

ANCIENNE BELGIQUE
20u00 Blood & Fire Soundsystem (Audi Jazzfestival)

VRJ 16 FILMMUSEUM
18u15 This happy breed (David Lean)
20u15 Stolen desire (Shohei Imamura)

VRJ 16 BEURS
The Barry Adamsons Experience (20.30) (Audi Jazzfestival)

ZA 17 FILMMUSEUM
18u15 The more the merrier (George Stevens)
20u15 Je t'aime, je t'aime
22u15 Nishi-Ginza station (Shohei Imamura)

ZO 18 FILMMUSEUM
18u15 Stavisky (Alain Resnais)
20u15 Varkens en oorlogsschepen (Shohei Imamura)
22u15 La signora senza camelia (Michelangelo Antonioni)

MA 19 FILMMUSEUM
20u15 De insectenvrouw (Nippon konchu-ki)
22u15 L'an 01 (Jacques Doillon)

DI 20 FILMMUSEUM
18u15 Zyklus von Kleinigkeiten (Ana Torfs)
20u15 Providence (Alain Resnais)
22u15 You live only once (Fritz Lang)

WO 21 FILMMUSEUM
18u15 ontmoeting met de programmatieploeg van het Filmmuseum
20u15 De pornograaf (Shohei Imamura)
22u30 Umberto D (Vittorio De Sica)

WOE 21 BEURS
Marc Ribot y los Cubanos Postizos (USA) (20.30) (Audi Jazzfestival)

DO 22 FILMMUSEUM
15u Het Zilveren Scherm: Sabrina (Billy Wilder)
18u15 A man vanishes (Shohei Imamura)
20u30 De diepste wensen van de goden (Shohei Imamura)

VRJ 23 FILMMUSEUM
18u15 Mon oncle d'Amérique (Alain Resnais)
20u30 De mannen, wat een schoften! (Mario Camerini)
22u15 De geschiedenis van het naoorlogse Japan verteld door een barhouder (Shohei Imamura)

VRJ 23 BEURS
Spoken word: Maggie Estep, Bob Holman, Wammo, Beau Sia & Mike Ladd (USA)

ZA 24 FILMMUSEUM
18u15 Aan mij de wraak (Shohei Imamura)
20u45 L'homme du jour (Julien Duvivier)
22u15 Ride the high country (Sam Peckinpah)

ZO 25 FILMMUSEUM
15u Greystoke, the legend of Tarzan (Hugh Hudson)
Eijinaika (Shohei Imamura)
21u15 Ossessione (Luchino Visconti)

SUBURBIA Het fenomeen 'banlieue'

Wij hebben allen ongetwijfeld al ooit van 'banlieues', 'suburbs', 'Randstad' (nee, niet Randstad Interim) of gewoon, in ons taalke 'voorsteden' gehoord. Aan het woord 'banlieue' is voor velen een negatieve connotatie verbonden, namelijk het beeld van de grijze voorsteden der grote Franse steden waar veel criminaliteit heerst, vreemdelingen en werkloze huizen en de politie niet meer durft komen. Aan het woord 'suburbs' is, naast dezelfde connotatie, nog een ander beeld verbonden dat bij velen een belletje doet rinkelen: 'slaapsteden' (herinner u de les Aardrijkskunde), voorsteden waar bijna uitsluitend pendelaars wonen... Dit om even op te frissen welke beelden er bestaan over voorsteden. Deze beelden tonen twee typen van voorsteden. Overal ter wereld ontvluchten mensen op bepaalde momenten om bepaalde redenen de grote, dichtbevolkte stadskernen. Deze motieven zijn erg divers, want bepaald door uiteenlopende geografische, economische, sociale, politieke en waarom niet ook culturele of religieuze factoren. Deze geven aanleiding tot verscheidene uitingsvormen van één en hetzelfde fenomeen: stadsvlucht.

Aan Brussel is het fenomeen niet voorbijgegaan. Kijken wij andermaal naar het centrum. De Noord-Zuid-as. Het eerste wat we zien, naast de in het oog springende leegstand en verkrouting, is dat deze regio expliciet niet hoofdzakelijk een woonfunctie heeft. Tegen het Zuid aan, aan de Anderlechtse Poort en zo naar het Kanaal toe, is er 'Klein Chicago', wél een woonwijk, maar niet meteen met als hoofdkenmerk 'leefbaarheid'. Over de oorzaken hiervan wil ik mij niet uitspreken. Maar laat geen twijfel bestaan over het feit dat ook deze situatie een gevolg is van de stadsvlucht. Want als een stad niet meer leefbaar is, wie gaat dan weg? Zij die weg kunnen in de eerste plaats. Wie zijn dat? Mensen die dat kunnen financieren. Die een huis met tuin en een auto kunnen financieren. Niet iedereen kan dat. Zij blijven dus. Maar laat ons niet terzijde laten dat niet iedereen zoiets wil financieren. Voorsteden zouden gekenmerkt worden door een ruime opzet (dus vooral eensgezinswoningen met tuin), een vrij conformistische mentaliteit (dus een hecht gezinsleven, materialisme, burgerlijkheid...) en voornamelijk bevolkt worden door de zogenaamde upper- en middle class. Dit beeld, hoewel totaal verouderd want daterend uit een studie van 1974, wordt door het Brussels voorstadbeeld bevestigd. Eén wandeling door Ukkel, Sint-Pieters en Sint-Lambrechts Woluwe of Oudergem volstaat om dit te zien. Daar is wel groen, ruimte, rust en licht. Alvast méér dan wat het centrum te bieden heeft. Maar dus: er zijn mensen die bewust kiezen zich in het stadscentrum te vestigen. In een Colloquium in 1988 werd dit reeds opgemerkt, toen wist men echter niet hoe deze trend zou evolueren. Dat is vandaag nog steeds niet zichtbaar. Rond de Beurs wonen vele jongeren, goed, maar echt dominant is de woonfunctie in het centrum niet. Er is één GB en rond deze GB een paar winkels, maar echt niet zoals één kilometer verder in Elsene, Scharbeek of Koekelberg, waar het winkelaanbod véél en veel meer divers en afgestemd

op de dagelijkse behoeften is (dit wordt door sociologen 'kleinschalige industriële en/of commerciële bedrijvigheid' genoemd). Dus: ja, er is een bepaalde groep die niet uit het centrum vlucht en er een duur appartement huurt of huis koopt, maar die groep is beperkt. Een andere veel grotere groep woont daar omdat zij geen andere keus hebben. Of omdat ze er werken, of het simpelweg gemakkelijk vinden, of omdat zij in het uitgaanscentrum willen wonen waar het krielt en brui... Want gelukkig heeft het centrum zijn uitstraling nog niet verloren.

Eén stadsvluchtmotief werd al aangehaald: leefbaarheid. Het is waarschijnlijk het belangrijkste en algemeenste kenmerk. Maar het is nogal abstract, hoewel het ons toelaat dit motief toe te passen op alle grootsteden in de wereld. Stadsvlucht is vooral een gevolg van een woekerend en algemeen genomen ondoordacht globaal urbaniseringsproces. De verstedelijking blijkt onomkeerbare nadelige gevolgen te hebben voor mens en milieu. Het is daarom misschien niet meer dan logisch dat wij dit ontvluchten. Of net opzoeken, maar goed, die trend heeft zich nog niet op zo'n grote schaal voltrokken als de stadsvluchttrend. De belangrijkste problematische consequenties zijn: de sociale vraagstukken van de steden worden verscherpt, er volgt een sterke versnippering van het landelijk gebied en een snelle groei van het autoverkeer leidt mede tot desintegratie van het stedelijk milieu. Dit alles samen leidt tot milieuvervuiling en energievervalsing. Dit alles gaat voor Brussel eveneens op: 'Bijzonder pijnlijk is de uitwerking in Brussel. De alarmerende aanblik die aaneengesloten wijken van de binnenstad en de aanpalende kerngemeenten bieden, verteld dat veel kwaad reeds is geschied. Noch de minder draagkrachtige achtergebleven bevolkingsgroepen, noch de in financiële moeilijkheden verkerende gemeenten zijn blijkbaar in staat het tij te keren van deze negatieve spiraal.'

Een ander motief dat sociologen en anderen vaak aanhalen voor het verklaren van het ontstaan van voorsteden is het ontstaan van werkgelegenheid in de kernstad. Een economisch motief dus. Wij weten dat in Brussel dagelijks driehonderdduizend pendelaars komen werken en eten 's middags. Daarom dus zijn er zoveel snackbar- en restaurants in en rond de kantoorwijken. Deze kantoorwijken bevinden zich vooral in en tegen het centrum aan. En al deze pendelaars vertrekken 's avonds inderdaad naar Brussels voorsteden of nog verder. Want een grens bepalen is moeilijk. Uiteindelijk is België één groot verstedelijkt gebied, met als kern de driehoek Brussel-Gent-Antwerpen. Maar ook dit motief geldt voor Brusselke.

Dus: Brussel 1000 is een kern waanuit gevulgt wordt. Dit brengt verkrouting, leegstand, verdringing van de woonfunctie en uittocht van kleinschalige industriële bedrijvigheid met zich mee. Sedert enkel jaren lijkt de bevolking van de stadskern zich te hernieuwen, meestal gaat het hier om sociaal meer bemiddelde en jonge inwijkelingen, voor wie het leven in de stad een bijzondere

aantrekkingskracht heeft. Op verschillende plaatsen in Brussel worden stadswijken geherwaardeerd door diverse klein- en grootschalige maar vooral particuliere renovatieoperaties. Dit heeft echter sociale gevolgen: huurprijzen stijgen. Economisch beter gepositioneerde inwijkelingen beconcurreren zo uiteindelijk sociaal-economisch zwakkere bevolkingsgroepen: migranten en bejaarden (deze laatste veelal Vlamingen). Zij worden zo naar potentieel minder interessante en dus nog meer verpauperde wijken van de negentiende-eeuwse gordel gestuwd.

Dit alles is natuurlijk niet onopgemerkt gebleven door Onze Overheid. Zij zijn zich bewust van ons minimecologisch bewustzijn, de baksteen in onze maag en onze totale incompetentie op vlak van 'Ruimtelijke Ordening', een concept waarvan wij zo weinig benul blijken te hebben dat dit ramptalige en peperdure gevolgen heeft voor ons al niet enorme landje. Denk maar aan het fenomeen 'lintbebouwing'. Na hierover een halve eeuw nagedacht te hebben komt Onze Overheid nu op de propen met het Structuurplan Vlaanderen. Wat betekent dit voor Brussel? Dat: '...het is bedoeld als een ontwikkelingsplan waarin worden voorgesteld de doelstellingen en prioriteiten inzake ontwikkeling, ruimtelijke ordening inbegrepen, zoals die door de economische, culturele, verplaatsings- en milieubehoeften worden vereist.' Wat is voor hen het probleem met Brussel? 'Brussel is gekenmerkt door een voortdurende superpositie van nieuwe stadsweefsels bovenop de bestaande.' Brussel is gekenmerkt door een voortdurende superpositie van nieuwe stadsweefsels bovenop de bestaande. De grote structuren zijn wel herkenbaar gebleven: radio-concentrische middeleeuwse handelsroutes, de Vauban-omwallingen uit de Renaissance, aanleg van een prestigieuze bovenstad in de 18e eeuw, de monofunctionele gebieden van na de 2e wereldoorlog.

De toenemende (auto)mobiliteit trekt de tewerkstelling en diensten in lineaire sporen uit het centrum weg. Die nieuwe ontwikkelingsassen zijn omzoomd met een overdaad aan telkens weer nieuwe tekens, die vooral als commerciële bakens bedoeld zijn. (...) Alle Europese hoofdsteden worstelen met dit probleem. Veel pogingen om de economische krachten in het centrum te houden en aan te wenden als kapstok voor een algehele herleving van het stadshart met expressieve vormgeving, mislukken. Brussel heeft hiertoe een Gewestelijk Ontwikkelingsplan ontwikkeld, dat in 2000 ingaat. Zo. Waar gaat Brussel heen? Een groeiende groep mensen zijn bezig met het verbeteren van de leefbaarheid in de Brusselse kernstad, een groep die bewust wil voorbijgaan aan de taalproblematiek. Deze creëert politieke onwil om tweetalige projecten te subsidiëren. Want als er in Brussel geld gepompt wordt, moet dat bijdragen tot het Vlaamse of het Waalse patrimonium. In elk geval: een oerwoud van initiatieven, waar wij volgende week eens een excursie in gaan ondernemen.

Fenna

Vluchten hoeft niet meer

Verslag van het debat van 20 oktober 1998 in gebouw 4G 110

Zo'n tachtig personen vulden het lokaal behoorlijk, nagenoeg al lemaal studenten of gewoon: jong volk. Zij die ons bijna verwijtend aanspoorden iets te ondernemen waren er niet. Mooi voorbeeld. Wij moesten dan ook glimlachen toen Jos Geysels (Agalev) vrolijk zei: Het is hier precies zoals twintig jaar geleden! Met andere woorden: een nieuwe generatie wordt wakker, maar weet evenmin waar naartoe. De oudere garde licht en zegt: 'Zoals de ouden kraken, piepen de jongen.' Er blijkt dus, met nog andere woorden, nog steeds niets wereldschokkends te zullen gebeuren. Waarom, waarom?

Aan de sprekerstafel zaten, van links naar rechts: Jos Geysels van Agalev, Jan Fermon als advocaat van Open Grenzen, in het midden moderator Erik Wijnen, journalist van beroep. Daarnaast Pieter De Gryse, als vertegenwoordiger van de koepelorganisatie OverlegCentrum Integratie Vluchtelingen, en tenslotte Koen Verhofstadt, activist bij en vanavond woordvoerder van het Comité Tegen Uitwijzingen. De moderator (Erik Wijnen) heeft alle debatten in de Kamer gevolgd en heeft, net als iedereen, gezien dat de huidige regeringspartijen het asielbeleid willen behouden. Daar vallen vragen bij te stellen.

Het was de bedoeling minstens één verdediger van het huidige beleid aanwezig te laten zijn, maar het is ons (of eerder: hen) niet gelukt. Aanvankelijk was men bij het Crisiscentrum van het Kabinet van Binnenlandse Zaken erg vriendelijk en kregen wij een hele rits telefoonnummers van Secretariaten van ministers van de Socialistische Partij, maar op de valreep was het dan toch een njet. Spijtig, want wij hadden graag gedebatteerd. In elk geval was met de afwezigheid van vertegenwoordigers voor het huidige beleid veelzeggend. Of

niet soms?

Het panel bestond bijgevolg uit één persoon die bij de concrete acties op het terrein betrokken is (Koen Verhofstadt), één persoon die het standpunt 'Open Grenzen: Ja!' propageert (Jan Fermon) en één persoon die voor het gematigder Agalev-standpunt spreekt (Jos Geysels) en één persoon met uitgesproken grondige dossierkennis (Pieter Degryse). Elk panelist wist wel waarover het ging, maar als puntje bij paaltje komt, blijkt iedereen bij dergelijke uitgebreide dossiers alleen te weten wat zij willen weten.

"Zij die ons bijna verwijtend aanspoorden iets te ondernemen waren niet aanwezig"

In elk geval, zo werd de nadruk meteen verlegd naar het informeren: Wat zijn de huidige standpunten en waarom, en wat zijn de nuanceringen? Het is ook niet mogelijk 'het asielbeleid' en bijhorende problematiek op anderhalf uur uiteen te zetten. Hoogstens konden wij ons na afloop een beeld vormen van de omvang en inhoud van standpunten en organisaties hieromtrent. Het eerste uur was het woord aan het panel. Eerst stelde elke spreker zich voor en lichtte toe wat zij vertegenwoordigden en wat hun (actie)terrein is. Op basis van vragen van de moderator, die moeilijk anders dan advocaat van de duivel kon spelen, werden enkele standpunten tegenover elkaar geposeerd. Dan volgde een kleine rookpauze en tot slot kreeg het publiek nog drie kwartier om vragen te stellen. Er waren vrolijke momenten. Koen

Verhofstadt gaf de indruk zes dagen niet geslapen te hebben en dit terwijl hij een hyperkinetische actievoerder verwachtten. Of toen plots iedereen wakkershoopte toen Pieter De Gryse de woorden 'grote kuis' uitsprak, als antwoord op de vraag wat wij met dit beleid nu moeten aanvangen. Omdat wij menen dat de buitenstaander/afwezige ook nog iets zou kunnen hebben aan dit gesprek, volgt nu een beknopt overzicht van wat er nu eigenlijk gezegd is.

De eerste vraag luidde: Waarom Open Grenzen Ja dan Nee? Waarom Ja? Jan Fermon betoogde dat met dit standpunt tegen een verdraaid historisch beeld moet ingegaan worden. Wij komen uiteindelijk allen uit het Afrikaanse continent. De geschiedenis vertaalt talloze volksverhuizingen die niet meer in kaart te brengen zijn. Het kapitaal, en de daarmee gepaard gaande handelsstromen, kennen immers reeds Open Grenzen: zeer veel vooral afgewerkte producten komen de Westerse landen binnen, grondstoffen worden het liefst uitgevoerd, voor zover wij niet hun grondstoffen uitbuiten. Zo wordt het concept grenzen absurd. Dit terwijl de arbeidskrachten, die zich spontaan aanbieden, aan onze grenzen tegengehouden worden. En iedereen kan hiervoor sensibel gemaakt worden. Meestal gebeurt dit wanneer individuen direct met een schrijnende situatie geconfronteerd worden: de aanblik van een gelaten centrum, of getuige zijn van een uitwijzing van de buurman die daar al zes jaar woonde en zijn kinderen hier naar school liet gaan. De oplossing ligt dus in een grondige mentaliteitswijziging.

Maar hoe haalbaar is dat, nu, vandaag? (Pieter De Gryse) Wel, niet echt, als wij naar de realiteit kijken. Denkt men echt dat door de grenzen te openen de hele scheefgetrokken wereld in zijn plooi zal komen, dat men zo de Noord-Zuid tegenstelling (u weet wel: 80% van de rijkdom voor 20% van de wereldbevolking) zal opheffen? Het alternatief waar het OCIV voor staat is boven alles economische integratie. Want vluchtelingen willen niet altijd blijven, vaak zelfs integendeel. Zij zijn gevlucht van een schrijnende situatie en hopen simpelweg een beter leven op te bouwen, waar dan ook, en zelfs liefst in hun land van oorsprong. Maar doorgaans zijn zij slechts in die mate geschoold om de slechts betaalde en vuilste, zwaarste jobkes te doen. Wat het OCIV doet, is bijvoorbeeld computer cursussen inrichten, zodat zij zich kunnen inpassen in de snel veranderende en onzekere arbeidsmarkt. Trouwens: Hoewel Europa een belachelijk klein aandeel van de wereldwijde vluchtelingenstroom opvangt, zijn de grenzen niet echt gesloten: op zo'n 12000 aanvragen per jaar worden zo'n 1500 vluchtelingen geregulariseerd. Dit tegenover de grofste leugen uit de media die P. De Gryse voorbijee weken in het oog gesprongen was: bepaalde bronnen spreken van 8000 à 10000 geregulariseerde vluchtelingen per jaar. 'Geregulariseerd' wil zeggen dat zij uiteindelijk officieel zijn, want de meesten zijn hier op dat moment van beslissing al enkele jaren. Dat is ook één van

de voornaamste eisen van Agalev: regularisatie. Maar hier stelt zich meteen de vraag: Op welke gronden dan? Welke selectiecriteria ga je hanteren? Wie mag wel en wie niet blijven?

Hier komen we op het geproblematiseerde onderscheid tussen economische en politieke vluchtelingen. Eigenlijk zouden wij de sterke samenhang tussen economische en politieke situaties eindelijk moeten erkennen. Echter, wanneer wij het over economische vluchtelingen hebben gaat het veelal over de arbeidskrachten die hierheen gehaald werden om ons arbeidskrachtenbestand te spijzen: gastarbeiders.

Maar wij kunnen de overbemiddelde belastingontvuchtende Nederlanders ook als economische vluchtelingen beschouwen. Soit. Daar ging het niet over. Feit is, dat eens hier vluchtelingen terecht komen in een totaal andere leefwereld dan waarvan zij komen zijn boven alles economisch moeten geïntegreerd worden. De vraag naar het onderscheid slaat weer terug op de globalisering, en dan vooral op economisch vlak: een onevenwicht dat vooral door het Westen gehandhaafd wordt. Nu het misgaat, stelt Europa zich protectionistisch op. Eigenlijk kan het niet dat wij, die het Zuiden leegzuigen en een ondraaglijke schuldenlast opleggen, nu zeggen: 'Economische vluchteling? Laat mij niet lachen.'

"Mensen worden gevangen gezet om redenen die niet te rijmen vallen met de elementaire mensenrechten"

Waarom voert het Hoog Commissariaat voor Vluchtelingen, toch een supranationale instelling die enig gewicht in de schaal kan leggen, geen progressiever beleid? Goeie vraag. Ten eerste moet duidelijk zijn dat de Conventie van Genève dateert van 1951 en bijgevolg dringend moet aangepast worden. Het vluchtelingenstatuut moet geherinterpreteerd worden. Maar dat doen zij niet. Nu is men er op Europees niveau, met de Schengen-akkoorden, toe gekomen (relatief) systematisch vinger-afdrukken van binnenkomende vluchtelingen te nemen, zodat men op nog grotere schaal toegang kan weigeren. Zij ondersteunen dus in feite het oerprotectionistische 'Fort-Europa'.

Dat het beleid niet tegemoetkomt aan de huidige situatie weten we allemaal. Hoe komt dat nu? Jos Geysels zegt dat wij uit de hele 'Sémira'-hetze, die overigens in de regering bijna volledig vervluchtigd is - enkele belangrijke dingen kunnen besluiten. Het huidige beleid is onhoudbaar, herhaalt hij. Deze vaststelling wordt echter reeds jaren aangeklaagd door verscheidene organisaties, projecten, groepen. Ja, het asielbeleid

is failliet. Maar er komt, spijtig genoeg naar aanleiding van een ernstig incident, een einde aan de onverschilligheid. Vroeger zweeg men op politiek niveau over het probleem. Het was zelfs een taboe, en vergeen wij hierbij het stemrecht voor migranten niet. Hoofdreden: het Vlaams-Blok-spook.

Waar ligt er voor de regering, die noch de constructie 'Europa' tegen de haren kan instrijken noch globale problemen kan aanpakken, dan nog een weg open? Om te beginnen zouden wij kunnen streven onze '0,7-norm' te bewerkstelligen: 0,7% van het Bruto Nationaal Produkt zou naar ontwikkelings-samenwerking moeten vloeien, want een ontwikkelings-samenwerking op basis van visie uitbouwen ligt binnen onze mogelijkheden. En ja, uitwijzen zullen wij moeten blijven doen. We kunnen de grenzen simpelweg niet opengooien. Bijna niemand is gewonen voor dat idee, dat veel te idealistisch en niet haalbaar is. Wij moeten zoeken naar een humane manier van uitwijzen. Maar die bestaat niet. Uitwijzen is nooit humaan, en er moet vooral in het achterhoofd gehouden worden dat mensenrechten eigenlijk boven het staatsbelang moeten gesteld worden. Alleen op deze manier benaderen we, en meer kan dat niet zijn, een beleid dat humaan mag genoemd worden.

In deze context moet duidelijk zijn dat de gesloten centra, alias concentratiekampen, dicht moeten. Mensen worden gevangen gezet om redenen die niet te rijmen vallen met de elementaire mensenrechten. Er was hier aan tafel niemand die dit tegenspreekt. En over de open centra valt ook nog een woordje te zeggen. Zij worden totaal ondergesubsidieerd, waardoor meteen sociale ellende ontstaat. Deze kampen worden dan door de plaatselijke bevolking met de vinger gewezen als vieze vlek in de mooie regio. En de reden waarom hier geen enkele politieke partij openlijk tegen protesteert is weer eens het Vlaams-Blok-Spook.

Besloten wordt met de vraag 'Wat kunnen studenten doen?' Dus maakt ieder reclame voor zijn eigen winkel. Het Comité tegen Uitwijzingen roept op tot actie: belangrijkste doel is de gesloten centra sluiten. Nu kraken zij een vleugel van een OCMW-ziekenhuis in Leuven, en er staan verschillende betogingen op stapel. Het OCIV moedigt vooral initiatieven zoals deze debataavond aan en nodigt iedereen uit die hun voornaamste project, namelijk economische integratie van vluchtelingen, wil steunen. Jan Fermon roept op vluchtelingen in eigen huis te nemen en vooral het probleem levend te houden, opdat het debat niet een stille dood zou sterven. Een MLB-activiste roept op voor de betoging tegen uitsluiting, die nu reeds voorbij is.

Zo. Dat was het dan. Wat het VUB-Collectief 'Vluchten Kan Niet Meer?' verder nog van plan is, is voor ons ook nog niet duidelijk. Deze avond vonden wij geslaagd, hoewel slechts aspecten van aspecten besproken werden. Bij deze willen we nogmaals, de Studiering Vrij Onderzoek bedanken voor de materiële steun en ook de Moecial voor het bieden morele steun en van een forum. Wij houden u op de hoogte.

Fenna

Een vrij zinnige benadering van sekten

Heb je afgelopen zomer ook zo genoten van de geregelde berichtgevingen over de "Scientology Church"? Of van de teksten terzake die als naweëën van de parlementaire onderzoekscommissie over sekten her en der gepubliceerd werden?

Of nog, van de replieken van de sekten-busters van "ADIF" (Association de Defense de l'Individu et de la Famille) die de Scientology typeerden "als een gevaarlijke organisatie die als het ware een staat binnen de staat vormt" (zie bijvoorbeeld DeMorgen van 12/8).

Klinkt leuk, maar als vrijzinnige socioloog vind ik dergelijke uitspraken gevaarlijker dan het fenomeen waarop ze slaan. Ongenuanceerde uitspraken weven namelijk een web van desinformatie zodat de argeloze leek op de duur niet meer weet waar de discussie eigenlijk over gaat, waardoor de reële gevaren verborgen blijven (of is dit nou net de bedoeling?). Vandaar de volgende opmerkingen over de actuele hetze tegen religieuze en ideologische groeperingen in het algemeen en tegen de Scientology in het bijzonder:

1. Lang niet alle religieuze organisaties zijn sekten. Het onderscheid tussen "bewegingen" en "sekten" is van essentieel belang. "Bewegingen" tellen niet altijd formele leden, respecteren de individuele integriteit van de aanhangers en melken hen financieel niet uit. Bovendien doen zij niet aan actieve reclutering. Je kan met andere woorden geen lid zijn, maar enkel een aanhanger, zonder dat iemand je iets in de weg legt. Sekten daarentegen zijn gesloten organisaties met een actief recluteringbeleid die ongeacht rang of stand nieuwe leden werven en hen zo snel mogelijk conditioneren en aanpassen aan de eisen van de sekteleiders. U vindt dit geveit? Wel, denk dan eerst aan de maatschappelijke gevolgen van vroegere heksen- en andere vervolgingen en kom dan maar eens terug, of doe eerst een ommetje langs de Scientology die (zoals vele andere verenigingen) een tussenvorm is: een sekteaire beweging zeg maar. Dit omdat de reclutering niet ondergronds gebeurt en specifiek gericht is op kapitaalcrachtige en maatschappelijke of industriële sleutelpersonen. De arme burger die in de tentakels van de Scientology raakt is bijge-

volg een mythe, want na een eerste contact weten de recruteerders meestal wel hoe laat het is. Wie geen geld en/of een hoge sociale status heeft, wordt dus letterlijk buitengegript.

2. De Scientology Church is in de VSA een erkende godsdienst (ook al heeft ze niets met religie te maken), wat uiteraard niet voor de Amerikanen pleit, maar bon. Aan deze erkenning ontleent de organisatie haar aanzienlijke macht, waar-door ze ongestoord in het openbaar kan ageren. Deze situatie is m.i. echter tegelijk een voordeel omdat bovengronds werkende groeperingen gedeeltelijk controleerbaar blijven. Zo is het Belgische adres van de maatschappelijke zetel van de Scientology gekend (Koninklijke Prinsstraat in Elsene; in vogelvlucht redelijk dicht tegen onze VUB) en je kan er binnen- en buitenlopen zoveel je wil (je kan ze zelfs brutaal bejegenen wanneer ze je "privacy" belasten met allerlei folders en brochures, hoewel je daar een pijnlijk zitvlak aan kan overhouden). Om dit te weten, moet je echter aan participerende observatie doen, niet aan loutere literatuurstudie of indirecte observaties ("van horen zeggen").

3. De beruchte vragenlijst van Scientology, ontwikkeld rond de "Leer van de Dianetics", is niets anders dan een verbasterde versie van de MMPI, de internationaal erkende persoonlijkheidstest die ook in België gegeerd is bij psychiaters, psychologen en therapeuten allerhande. De gelijkenissen zijn zo opvallend dat ik me afvraag waarom de "Church" nog niet gepakt is wegens schending van de copyrights? Of mag een erkende godsdienst in de VSA zich alles veroorloven?

Aan de vragenlijst is er dus niets

vreemds of onrustwekkend; dergelijke testen worden dagelijks gebruikt (en vooral misbruikt) in de privesector tijdens de selectie en reclutering van personeelsleden. Meer bepaald laten de vragenlijsten toe om ongemerkt privé-informatie te vergaren en in te schatten in hoeverre de betrokken persoon zich aan de organisatie (secte, beweging of bedrijf) zal (kunnen) aanpassen. Wie bezwaren heeft tegen deze werkwijze moet dus veel meer organisaties en instituties dan de Scientology aanvallen...

4. De meest fundamentele kritiek jegens de eenzijdige heksenjacht op de Scientology sluit aan bij het vorig punt. Aangezien de leer van

de Dianetics vooral succes kent in managerskringen, moeten we ons afvragen hoe dat komt. Het antwoord is eenvoudig: omdat de ideologie van de Church een perfect exponent vormt van de doelstellingen van de kapitalistische productiewijze (de ongebreidelde productie van winst, ten koste van de sociale en individuele emancipatie van de bevolking). Scientology Church is bijgevolg niets anders dan een pseudoreligieuze verschijningsvorm van allerlei werkgevers- en managerstechnieken om de werknemers aan het winststreven te conformeren. Als zodanig sluiten de Scientologen nauw aan bij de revival van Human Resources, L.S.P.-klonen en andere patronaal sektarisme, waarin vrijheid van denken en vrij onderzoek pure blasfemieën zijn...

dereen behalve het Vlaams Blok). De toenemende intolerantie en de wijdverspreide aanvaarding van allerlei discriminaties is volgens mij veel gevaarlijker dan de activiteiten van Scientology, Hare Krishna en aanverwanten. Vanzelfsprekend betekent dit niet dat de samenleving de religieuze sekten en bewegingen zomaar kan laten betijen. Integendeel, zogaw de openbaarheid in gedrang komt, is het legitiem om als staat te reageren. Maar dan moet deze reactie wel consequent zijn en zich op alle antidemocratische groeperingen richten. Terwijl actueel de politici en andere beleidsverantwoordelijken pas reageren als hun enge en engzijdige belangen op het spel staan.

Een concreet voorbeeld: toen Johan Demol zijn mollenwerk bij de Schaarbeekse politie uitvoerde, kraaiden slechts weinigen emaar. Hij paste fascistische politiemethoden toe, maar zolang de slachtoffers 'gerecruteerd' werden bij allochtonen, daklozen, asielzoekers en druggebruikers, vond de goegemeente dat allemaal niet eens zo erg; Maar toen bleek dat mister Demol ooit echt lid was geweest van het "Affront de la Jeunesse", was plots het heft van de dam en eiste iedereen het ontslag van Sturmbahnführer Johannes. Een terechte eis, maar waar waren de proteststemmen daarvoor ??? Je ziet, de reële gevaren liggen soms in een andere hoek. Meer hierover volgende keer.

Nirava

Stem je rot !

Verkiezingen Raad Van Bestuur en Sociale Raad Studenten

Op woensdag 7 oktober werden de verkiezingen bekendgemaakt. Donderdag 29 oktober, 10 u was uw laatste kans u kandidaat te stellen. Daarna werd de ontvankelijkheid van de kandidaturen besproken.

De beslissingen van de verkiezingscommissie worden op 3 november bekendgemaakt. De volgende 24 uur (tot 4 november 16 u) kunnen er klachten worden ingediend.

Op 6 november worden de kiezers opgeroepen.

Eerste Ronde

16/11/98	Campus Oefenplein van 10 tot 16 uur aan de faculteit en van 17 tot 22 uur aan de ESP-valvas Campus Jette van 10 tot 16 uur in de hall van gebouw A
17/11/98	Campus Oefenplein van 10 tot 16 uur in het cafetaria Campus Jette van 10 tot 14 uur in het cafetaria en van 14 tot 16 uur in de hall van gebouw A Campus Rode van 11 tot 15 uur in de hall van het groot labo
18/11/98	Campus Oefenplein van 10 tot 16 uur in het cafetaria Campus Jette van 10 tot 14 uur in het cafetaria en van 14 tot 16 uur in de hall van gebouw A Telling van de stemmen
19/11/98	publicatie van de uitslag en begin beroepsperiode (tot 23/11, 12u)
23/11/98	publicatie beslissingen

Tweede Ronde

25/11/98	Campus Oefenplein van 10 tot 16 uur aan de faculteit en van 17 tot 22 uur aan de ESP-valvas Campus Jette van 10 tot 22 uur in de hall van gebouw A
23/11/98	Campus Oefenplein van 10 tot 16 uur in het cafetaria Campus Jette van 10 tot 14 uur in het cafetaria en van 14 tot 16 uur in de hall van gebouw A Campus Rode van 11 tot 15 uur in de hall van het groot labo
24/11/98	Campus Oefenplein van 10 tot 16 uur in het cafetaria Campus Jette van 10 tot 14 uur in het cafetaria en van 14 tot 16 uur in de hall van gebouw A Telling van de stemmen
30/11/98	Publicatie van de uitslag en begin beroepsperiode (tot 01/12/98, 12u)
01/12/98	Publicatie beslissingen

Tai-Chi-Nie?

Enkele weken geleden ontstond er in de meer sportieve VUB-regioenen (en ook wel in andere kringen) enige commotie toen bekend raakte dat de decaan Jan P. Clarys zijn veto had gesteld tegen een Tai-Chi-stage. Deze stage wordt door het Buqi-instituut beurtelings aan de VUB en aan de RUG georganiseerd. Comotie, want de reden voor dit veto was het feit dat tai-chi als alternatieve geneeskunde en niet als sport wordt gezien. Vele studenten Lichamelijke Opvoeding vonden dit aanvankelijk tamelijk onzinnig, want in hun eerste kandidatuur hebben zij allemaal een initiatie in deze sport gekregen en dat zal dit jaar niet anders zijn. Toch blijkt er een belangrijk verschil te zijn tussen deze stage, die door professor Theeboom gegeven wordt, en de stage van het Buqi-instituut. Jammer genoeg bleek de decaan niet beschikbaar voor commentaar, zodat wij te rade gingen bij Marc Theeboom zelf.

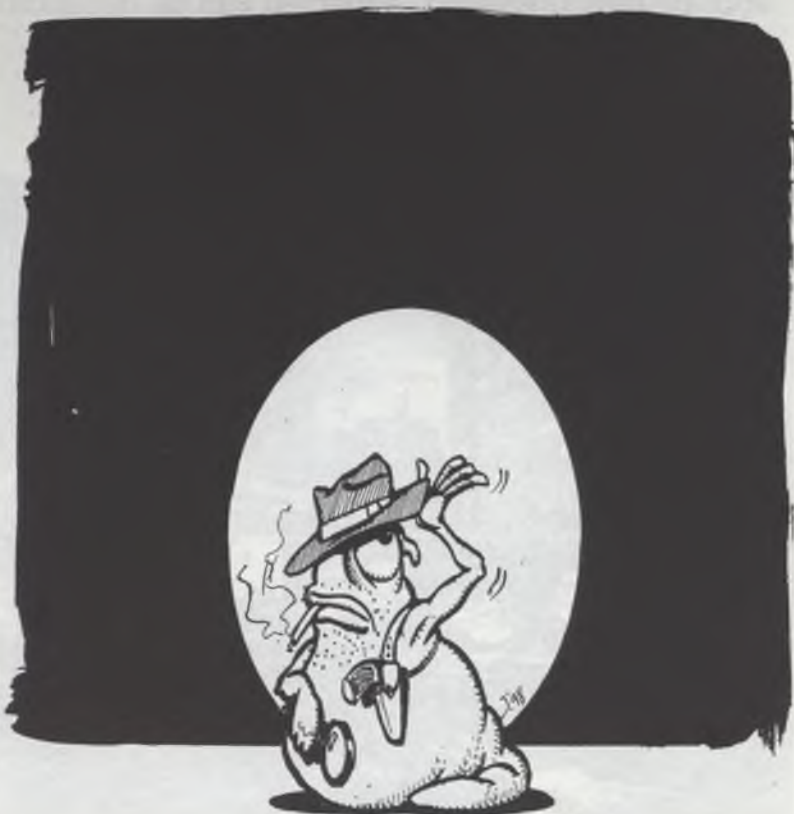
Er bestaat namelijk een naamswarring tussen Tai-Chi en Chi-Kung (in sommige schrijfwijzen wordt er Chi-Gong gebruikt). Daar waar Tai-Chi om bewegingskunst en relaxatie draait, gaat het bij Chi-Kung meer over het opwekken van inwendige energie als preventieve gezondheidstherapie. Chi-Kung is

verweven met mystiek, filosofie en geneeskunde en kan dus nog bezwaarlijk sport genoemd worden. En hier wringt nu net het schoentje. Door de perikelen in verband met een eventuele afschaffing van het HILOK is men dubbel zo voorzichtig geworden met de organisatie van zulke evenementen aan de VUB. Men is er hypergevoelig voor dat de naam van de VUB (als wetenschappelijke instelling) zou ge- (mis-)bruikt worden.

En het Buqi-instituut is nu net door bovenvermelde verwarring een beetje een vreemde eend in de bijt. Bovendien zijn zij door hun profilering zelfs redelijk dubbelzinnig. Ook in China, land van oorsprong voor beide bewegingen, bestaat er enige reserve tegenover Chi-Kung omdat het het een zeer specifieke leer is en er een wildgroei is ontstaan van instructeurs, die allemaal beweren de échte Chi-Kung toe te passen.

Al bij al mag dus niet uit het oog worden verloren dat de decaan zijn veto stelde tegen een (al dan niet dubieuze) organisatie, en niet tegen een sportvorm gelieerd aan een bepaalde genees- en/of levenswijze.

Frank en Ruth

Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!
 Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!
 Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!
 Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!
 Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!
 Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!
 Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!
 Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!
 Schrijf voor De Moeial! Scan voor De Moeial! Fotografeer voor De Moeial! Kuis voor De Moeial! Zet koffie voor De Moeial! Lay-out voor De Moeial! Research voor De Moeial! Archiveer voor De Moeial!

**Tweewekelijks studententijdschrift van de VUB in samenwerking met het Brussels Studenten-
 genootschap, Studiekring Vrij
 Onderzoek en Dienst Kultuur.**

Pleinlaan 2, 1050 Brussel
 tel: 02/629.23.38
 fax: 02/629.23.37
 e-mail: moeial@vub.ac.be

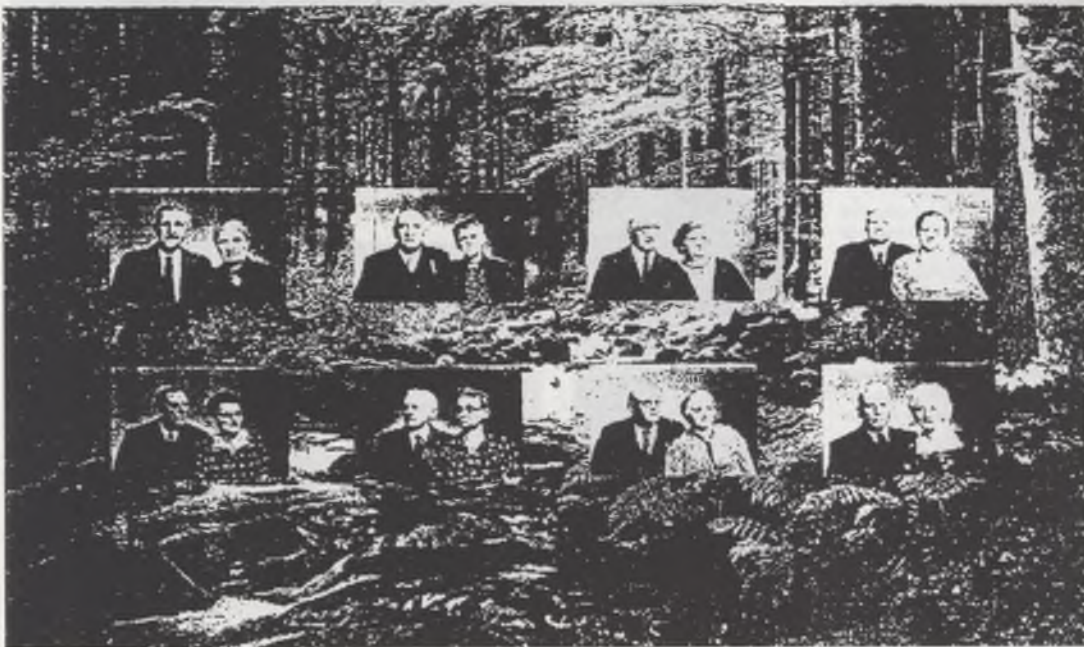
Iedere woensdag vergadering om

**Spoedbericht
 Vanwege de Dienst Kuituur**

De Dienst Kultuur vraagt DRINGEND wie meer inlichtingen kan bezorgen over de plaats waar onderstaand kunstwerk zich bevindt. of zwie het kan terugbrengen naar de dienst Kultuur (tel. 02/629.23.25 - email: rhebbeli@vub.ac.be)

Het betreft hier een foto van Marc Goethals, die zou worden uitgeleend voor de tentoonstelling "Aspecten van de hedendaagse kunst" in het museum voor Hedendaagse kunst te Antwerpen

Colofon

De Moeial

Tweewekelijks studententijdschrift van de VUB in samenwerking met het Brussels Studentengenootschap, Studiekring Vrij Onderzoek en Dienst Kultuur.

Pleinlaan 2, 1050 Brussel.
 tel: 02/629.23.38
 fax: 02/629.23.37
 e-mail: moeial@vub.ac.be

Coördinator
 Marjan Temmerman

Vice-Coördinator
 Frank Van Dessel

Secretaris
 Wouter Devriese

Penningmeester
 Vacant

Webmaster
 Dévid Verfaillie

Lay-out
 Bart Vodderie

Redactie
 Marjan, Frank, Wouter, Ruth, Bart, Sven, Sami, Fenna

Illustraties
 Jeroen, archief

Medewerkers
 Ruben, An, Stefaan, Filip

Abonnementen
 Verantwoordelijke: Wouter
 Storten op rek. nr. 001-1386975-48
 Gewoon abo: 333 Bf
 Steunabo: 1000 Bf

V.U.: Domenico Vaccaro
 Pleinlaan 2, 1050 Brussel
 Oplage: 3000 ex

De Redactie is niet verantwoorde-
 lijk voor publicaties van het BSG,
 VO en Dienst Kultuur.

Met dank aan Eddy Maes en
 Frank Scheelings

de kultuurkrant

trefcentrum Y - dienst cultuur (02) 629.23.25 <http://www.vub.ac.be/cultuur>

CONCERT

DONDERDAG (05) november 1998-Kultuurkaffee, 21u, inkom gratis

KAMIKAZE (B)

Bart Maris: trompet
Kristof Roseeuw: contrabas
Philip Wauters: gitaar
Tom Wouters: drums

Kamikaze is een uniek muzikaal concept dat nog het best te omschrijven valt als een permanente "brainstorm on stage". Een vlaag van ideeën die als gecomponeerd aanvoelt, maar die — hun naam indachtig — telkens risico's en muzikale zelfdoding inhouden. De vier tasten elkaar af, gaan op de vuist of worden intiem.

Kamikaze balanceert tussen het melodieuze en het atonale. Ingetogen passages versmelten met ruwe muzikale explosie. Bebop, klassiek, rock, punknoise, free jazz, avant-garde en een ontspoord kermisdeuntje worden door de improvisatiemolen gedraaid. Energiek en vol kwinkslagen en weerhaken.

DONDERDAG (12) november 1998-Kultuurkaffee, 21u, inkom gratis

BRAD SHEPIK and the COMMUTERS (us)

Brad Shepik: gitaar, banjo,
akoestische en Portugese gitaar, sax
Peter Epstein: alto- en sopraan sax
Skuli Sverrisson: bas
Michael Sarin: drum, timpani
Seido Salifoski: dumbek, percussie

discografie:
The Loan (Songlines 1997)

Brad Shepik werd voor het eerst aan de haak geslagen door duiveltje-doet-al Bill Frisell. Frisell hoorde Shepik spelen in een café in Seattle en hij werd meteen geëngageerd voor een aantal projecten. Sindsdien speelde Brad in verschillende bezettingen-waaronder het Paradox Trio dat vorig jaar nog in het KK op het podium stond. Nu komt hij met zijn eigen groep en brengt een schare uitstekende muzikanten uit verschillende invloedssferen mee.

Zij spelen folkmuziek met invloeden uit de Balkan, Turkije, Noord-Afrika en de Arabische wereld. Het eindresultaat is een mysterieuze atmosfeer, versmolten met een achtergrond van zwierige jazz en rock. Een merkwaardig nummer op hun eerste CD is een frisse bewerking van "Gastibelza" van George Brassens.

We beloven u in elk geval een culturele ontdekking.

DONDERDAG (19) november 1998-Kultuurkaffee, 21u, inkom gratis

YODA (B)

VRIJ PODIUM

ONBEKEND = ONBEMIND

MAANDAG (05) november 1998-Kultuurkaffee, inkom gratis

Een gezegde dat in het Kultuurkaffee niet van toepassing is. Naar goede traditie organiseren we tweewekelijks op maandagavond een vrij podium. Concerten, toneel, poëzie, acrobatie,... alles is mogelijk.

Dit jaar is het vrij podium meer dan een lokaal gebeuren binnen de V.U.B. Elke editie wordt vanaf nu afgesloten door één of meerdere telgen uit de Belgische rockscene. Maandagavond in het Kultuurkaffee: de bakermat van nationaal talent!

Heb je verborgen talenten die je aan een enthousiast publiek wenst te tonen? Aarzel dan niet en neem zo snel mogelijk contact op met Dienst Cultuur. Bereid je alvast voor op het venijnige beest 'plankenkoorts' genoemd...

FILM IN KK

DINSDAG (03) november 1998- Kultuurkaffee, 21u, inkom gratis

BRIGAND, CHAPTER VII

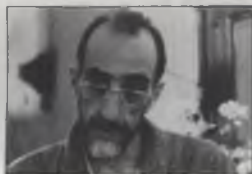

(1996) '129

Vano is koning van een piepklein landje dat, omwille van zijn schoonheid en rijkdom, de afgunst opwekt van al zijn buurlanden. Vano voert dus onophoudelijk oorlog...

MAANDAG (16) november 1998-Kultuurkaffee, 21u, inkom gratis

SOUVENIRS DE LA MAISON JAUNE

(1989) '120

Een arme sukkel leeft in Lissabon in een goedkoop pension dicht bij de haven. Op een dag wordt hij zonder pardon op straat gegooid omdat hij de dochter van de hospita lastig viel...

LEZINGEN

WOENSDAG (5) november 1998 - campus Oefenplein
lokaal G022, 19u

FILMLEZINGEN UPV

**Scenariotechnieken - visie kortfilm-
visie originele opname, opnieuw gedraaid.
De Heer Lieven Debrauwer (free-lance cineast,
laureaat Gouden Palm van Cannes voor Kortfilm)**

Bespreking van enkele filmfragmenten uit diverse films (hoofdzakelijk scenariotechnieken). Visie kortfilm "Leonie" en "Zoeken" naar de aangehaalde technieken. Visie van een originele opname die opnieuw gedraaid werd en "The Making of", een korte uiteenzetting over het maken van "Leonie".

EXPO

22.10->13.11.98 (werkdag ts. 11.30u & 17u) - Gallery'

HUGO LEON MORALES

"Het is mijn perceptie van de werkelijkheid." zegt Léon Morales, "Ik zoek primitieve vormen, vrij van sofisticatie. Zo wordt de spanning geboren - tenminste dat hoop ik toch - uit de ontmoeting tussen emotionaliteit en materie".

Vooraleer zich als sculpteur aan het werk te zetten, schrijft en tekent hij. Wat hij neerpend heeft niets abstracts, maar zijn poëtische, sensuele reflexies zoals: "La guerra - una antigua sentencia de la vida" (De oorlog - een antieke veroordeling van het leven) of "Mis ojos te vomitan, mis manos te reciben" (Mijn ogen braken je, mijn handen ontvangen je). Het werk van deze uitgeweken Chileen laat een diepe indruk na van ingetogen temperament.

vernissage :
woensdag 21 oktober
1998 om 18.30u in
Gallery'

KORTFILMFESTIVAL

WOENSDAG (18) november 1998-Aula Q, vanaf 19u, inkom 150 BEF

Het Grote ongeduld! '98

De nieuwe lichte realisators heeft de schooldeur achter zich gesloten en beklimt de scène van de professionele wereld... op zoek naar mogelijkheden en middelen om hun talenten verder te ontplooiën, op zoek naar de kans om hun dromen in beelden te vatten. Een verzameling van de meest ongewone en verrassende kortfilms, kronkelende animatiefilms, ruwe documentaires, sprankelende fantasieën, etc... eindwerken van de laatstejaarsstudenten van Vlaamse en Franstalige Filmscholen.

De gelegenheid voor al wie werkzaam is in de audiovisuele sector om een indruk op te doen van hoe elk van deze studenten door een feilloze beheersing van de techniek, via de beeldtaal, de creativiteit de vrije loop laat.

Ongetwijfeld zijn deze jonge talenten al te dikwijls gebonden door te beperkte middelen, door een chronisch gebrek aan tijd en oefening... maar in de beperking toont zich dikwijls de meester. De kunst is dan ook geen hard oordeel te vellen maar de sluimerende beloften te ontdekken.

Het Grote Ongeduld! '98 blijft de ontmoetingsplaats voor debutanten en arrivés, voor aspirant-regisseurs en productiekeren, en voor al wie zijn hart verpand heeft aan de beeldcultuur! Wij zijn aan de zevende editie van ons kortfilmfestival toe en opnieuw worden alle films op voorhand bekeken en door een deskundige jury beoordeeld.

De beste documentaire krijgt van Lichtpunt een prijs van 50.000 BEF en zal ook worden uitgezonden. De beste kortfilmmaker krijgt van CANVAS 100.000 BEF en zal eveneens uitgezonden worden.

We gaan opnieuw op verplaatsing, zowel Gent (Film-Plateau) als Hasselt (Zebrazaal) en dit jaar ook Antwerpen (CC De Kern) hebben interesse en vertonen het programma. De prijzuitreikingen blijven in Brussel...

Met de steun van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, adm. Kunst, het Ministerie van Onderwijs Dynamo 2, ASLK, CANVAS, Lichtpunt, De Morgen, SABAM, UPV

**DIEGENEN
DIE ONS
AANMANEN
DE BROEKSRIEM
AAN TE HALEN,
DRAGEN DOORGAANS
ZELF BRETellen.**